

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 30 marca 2017 r.

Poz. 2470

UCHWAŁA NR XXIX/172/2017 RADY POWIATU KĘPIŃSKIEGO

z dnia 24 marca 2017 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020

Na podstawie art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm.) oraz art. 4 pkt 7 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814, ze zm.), po uzyskaniu opinii Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Rada Powiatu Kępińskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017 – 2020”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kępińskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady
(-) Stanisław Baliński

Program opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego

na lata 2017 - 2020
Kępno, styczeń 2017

Starostwo Powiatowe w Kępnie

Zatwierdzam:

Załącznik:
do uchwały nr XXIX/172/2017
Rady Powiatu Kępińskiego
z dnia 24 marca 2017 roku

Zaopiniował:

Opracował:
Paweł Jeżomy

Wydział Zarządzania Projektami
i Promocji Powiatu
Starostwa Powiatowego w Kępnie

Spis treści

Wstęp	3
Powiat Kępiński	3
1. Podstawa prawna opracowania	4
2. Kompetencje powiatu w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami	5
2.1 Ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami	5
2.2 Ustawa prawo budowlane	9
2.3 Ustawa o gospodarce nieruchomościami	10
2.4 Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych	11
3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa	11
3.1 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	11
3.2 Narodowa strategia Rozwoju Kultury w latach 2004-2013 wraz z uzupełnieniem	12
3.3 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku	14
3.4 Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013-2016	14
3.5 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	15
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa	15
4.1 Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2016-2023	15
4.2 Gminne programy opieki nad zabytkami	15
4.3 Powiatowy Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Kępińskiego	16
5. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Powiatu Kępińskiego	17
5.1 Zestawienie zabytków	18
5.1.1 Zestawienie zabytków nieruchomych	18
5.1.2 Zestawienie zabytków nieruchomych – układy urbanistyczne	20
5.1.3 Zestawienie zabytków archeologicznych	20
5.1.4 Zestawienie zabytków ruchomych	21
5.2 Opisy zabytków	25
Gmina Baranów	
Gmina Bralin	
Gmina Kępno	
Gmina Perzów	
Gmina tęka Opatowska	
Gmina Rychtal	
Gmina Trzcinica	
6. Zabytki w gminnych ewidencjach zabytków nieruchomych i archeologicznych	64
7. Stan dziedzictwa kulturowego Powiatu Kępińskiego i obszary największego zagrożenia zabytków	64
8. Analiza SWOT	66
9. Zabytki stanowiące własność powiatu	67
10. Priorytety programu opieki nad zabytkami	69
11. Cele programu opieki nad zabytkami	69
12. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	71
13. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	73

Wstęp

Dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiamy dziedzictwo kulturowe z archeologią, architekturą, sztuką i zabytkami. Za zabytek uznaje się nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością, stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Zabytki, ślady działalności ludzkiej są niezastąpionym źródłem informacji o życiu i działaniach człowieka oraz o historycznym rozwoju umiejętności artystycznej i technicznej. Zabytki są zasobami nieodwracalnymi decydującymi o tożsamości miejsca. Chcąc zachować łączność pomiędzy przeszłymi i przyszłymi pokoleniami, musimy dążyć do ich zachowania. Złożoność i interdyscyplinarność działań w tej sferze w warunkach gospodarki rynkowej wymaga strategicznego zarządzania zabytkami opartego na długookresowej wizji rozwoju. Świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków, dbanie o należyty stan zabytków jest coraz powszechniejsza wśród mieszkańców naszego powiatu. Rewitalizacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą na ich uratowanie. Tak więc stworzenie programu opieki nad zabytkami jest nie tylko koniecznością przewidzianą ustawą, ale przede wszystkim potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy i pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o ich dobrą kondycję. Miejsce nigdy nie będzie atrakcyjne dla turysty jeżeli jego zabytki będą zaniedbane, niewłaściwie promowane czy eksponowane. To urok zadbanych zabytków, ulicznych zaułków i parków tworzy niepowtarzalny charakter danego miejsca do którego z chęcią powraca turysta. Kultura i tradycja naszego regionu, malownicze położenie geograficzne oraz zabytki tworzą niepowtarzalny produkt turystyczny, który jest znaczącym elementem rozwoju powiatu.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań, dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Stanowi podwalinę współpracy między samorządem powiatowym, samorządami gminnymi, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta rozwijana w kolejnych latach powinna przynieść lokalnej społeczności wymierne korzyści – zachowanie naszego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Powiat Kępiński

Powiat Kępiński jest położony w południowej Wielkopolsce, na pograniczu trzech województw: opolskiego, dolnośląskiego i łódzkiego. Należy do powiatów średniej wielkości, a jego powierzchnia wynosi ok. 605 km². Obszar ten zamieszkuje ok. 56 tys. osób. W skład powiatu wchodzi 7 gmin: Kępno, Baranów, Bralin, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal i Trzcinica. Jedynym miastem powiatu jest Kępno, w którym mieszka ok. 15 500 osób. Przez tę swoistą stolicę przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: Wrocław – Warszawa oraz Katowice – Poznań. Najbliższym większym ośrodkiem miejskim jest Ostrów Wlkp. (ok. 50 km), Kalisz oraz Wrocław (ok. 80 km). Odległość od Poznania – stolicy województwa wielkopolskiego wynosi ok. 180 km.

W powiecie kępińskim dominują tereny równinne do 200 m n.p.m. Obszar jest jednak interesujący pod względem przyrodniczym, szczególnie ciekawe są rezerваты przyrody, np. Studnica w gminie Rychtal. Dodatkową atrakcją stanowią liczne zabytki, najcenniejsze mają charakter sakralny. Najwspanialszym z nich jest drewniany XVIII-wieczny kościółek „Na Pólku”, nagrodzony Srebrnym Medalem „Europa Nostra”.

1. Podstawa prawna opracowania

Podstawę prawną opracowania Programu opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020 stanowią poniżej wymienione przepisy prawa:

- Art. 4. pkt 7. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2016.814 z dnia 2016.06.09) określający, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
- Art. 87. Ustawy z dnia 27 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2014.1446 z dnia 2014.10.24) wskazujący, iż: zarząd powiatu sporządza na okres 4 lat powiatowy program opieki nad zabytkami powiatowy program opieki nad zabytkami przyjmuje rada powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków; powiatowy program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym; z realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami zarząd powiatu sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie powiatu

Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej gwarantuje ochronę zabytków jako immanentnego elementu dziedzictwa kulturowego. W treści art. 5. i 6. Konstytucji zapisano, iż Rzeczypospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury. Zabytki stanowiące element dziedzictwa kulturowego o wysokich wartościach materialnych jak i niematerialnych są dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

Artykuł 82. Ustawy Zasadniczej wskazuje, iż dbałość i troska o dobro wspólne jest obowiązkiem każdego obywatela Państwa Polskiego Zapisy konstytucyjne stanowią potwierdzenie dla zrozumienia idei zagwarantowania ochrony zabytków rozpowszechnionej w dokumentach o charakterze międzynarodowym będących w większości deklaracjami bądź konwencjami określającymi zasady i sposób dbałości o zachowane materialne dziedzictwo kulturowe takimi jak:

- Karta Ateńska, czyli postanowienia konferencji w Atenach sporządzona 30 października 1931r.
- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego przyjęta w Hadze 14 maja 1954r.
- Karta Wenecka, czyli Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Miejsc Zabytkowych sporządzona w Wenecji w 1964 r.
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu 16 listopada 1972r.
- Międzynarodowa Karta Ochrony Ogrodów IFLA-ICOMOS sporządzona 21 maja 1981r.
- Międzynarodowa Karta Ochrony Miasta Historycznych ICOMOS sporządzona w październiku 1987r.
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy sporządzona w Grenadzie 3 października 1985r.

W ścisłej relacji z zapisami konstytucyjnymi pozostają zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2016.814 z dnia 2016.06.09) rozróżniające ochronę zabytków przynależącą do organów państwa od opieki nad zabytkami sprawowanej przez właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych. Pozostałymi aktami prawnymi regulującymi kwestie ochrony zabytków są:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2016.778 z dnia 2016.06.04);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (Dz.U.2016.290 z dnia 2016.03.08);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2016.672 z dnia 2016.05.16);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (z Dz.U.2016.2134 z dnia 2016.12.23);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2016.2147 z dnia 2016.12.23);
- Ustawa z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U.2012.406 z dnia 2012.04.16);

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U.2016.1817 z dnia 2016.11.08);
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz.U.2012.987 z dnia 2012.09.03);
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz.U.2012.642 z dnia 2012.06.11);
- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach Dz.U.2016.1506 z dnia 2016.09.19);

2. Kompetencje powiatu w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami

W poniższych podrozdziałach wyszczególnione zostały wszystkie przepisy z obowiązujących ustaw mogących znaleźć praktyczne zastosowanie w działaniach podejmowanych przez organy Powiatu Kępińskiego w celu zapewnienia ochrony i opieki nad zabytkami.

2.1 Ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami

Oznakowanie zabytku [art. 12. ust. 1.]

Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Zagrożenie dla zabytku [art. 50. ust. 3.; art. 50 ust. 4. pkt 2.]

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia.

Jeżeli nie jest możliwe usunięcie zagrożenia, o którym mowa powyżej zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

Spółeczni opiekunowie zabytków [art. 102. ust. 2.; art. 103. ust. 1., 2., 3., 4.; art. 105. ust. 1., 2.]

Spółeczny opiekun zabytków współdziała z wojewódzkim konserwatorem zabytków i starostą w sprawach ochrony zabytków i opieki nad tymi zabytkami.

Spółecznego opiekuna zabytków ustanawia, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, starosta właściwy dla miejsca zamieszkania (siedziby) kandydata na społecznego opiekuna zabytków.

Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków starosta cofa ustanowienie społecznego opiekuna zabytków, jeżeli opiekun przestał spełniać wymagania określone w art. 102 ust. 3 lub niewłaściwie wykonuje swoje zadania.

O ustanowieniu społecznego opiekuna zabytków lub cofnięciu takiego ustanowienia starosta zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Starosta prowadzi listę społecznych opiekunów zabytków.

Osobie fizycznej pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków starosta wydaje legitymację społecznego opiekuna zabytków, która zawiera jego zdjęcie, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania, datę wydania legitymacji oraz podpis z podaniem imienia i nazwiska, a także stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania legitymacji.

Osobie prawnej lub innej jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków, starosta wydaje zaświadczenie, które zawiera informację o nadaniu

uprawnień opiekuna, nazwę i siedzibę tej osoby lub jednostki, datę wydania zaświadczenia oraz podpis z podaniem imienia i nazwiska, a także stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania zaświadczenia.

Uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami [art. 18. ust. 1., 2.]

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji (...) analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu.

W wyżej wymienionych dokumentach w szczególności:

- uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków
- zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu
- ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami

Dotacje na prace przy zabytkach [art. 81. ust. 1., 2., art. 82. ust. 1., 2., 3.]

W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Wyżej wymieniona dotacja może być udzielona do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej.

Organy uprawnione do udzielania dotacji prowadzą wykazy udzielonych dotacji oraz informują się wzajemnie o udzielonych dotacjach.

Prowadzenie spraw z zakresu ochrony zabytków [art. 96. ust. 2.]

Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć, w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, gminom i powiatom, a także związkom gmin i powiatów, położonym na terenie województwa.

Ponadto w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określone zostały wszystkie istotne pojęcia z dziedziny niezbędne dla prawidłowego rozpoznania dziedzictwa kulturowego z terenu powiatu oraz prowadzenia spraw związanych z jego ochroną i opieką.

Zabytek nieruchomy lub ruchomy [art.6]

Nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki nieruchome dzielą się na:

- krajobrazy kulturowe,
- układy urbanistyczne,
- układy ruralistyczne
- zespoły budowlane,
- dzieła architektury i budownictwa,
- dzieła budownictwa obronnego,
- obiekty techniki (kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe),

- cmentarze,
- parki, ogrody i innymi formy zaprojektowanej zieleni,
- miejsca upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome dzielą się na:

- dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i orderzy,
- wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej i charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiały biblioteczne, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach
- instrumenty muzyczne,
- wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne,
- przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Przytoczony podział nie stanowi katalogu zamkniętego w treści ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ustawodawca użył sformułowania „w szczególności” co daje możliwość jego rozwinięcia.

Obok definicji zabytku ruchomego i nieruchomego ustawodawca w art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ustawodawca definiuje:

- 1) **Zabytek archeologiczny** - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Zabytki archeologiczne dzielą się na:

- pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyska,
- kurhany,
- relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej

- 2) **Krajobraz kulturowy** - przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze
- 3) **Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg
- 4) **Historyczny zespół budowlany** - powiązana przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi.
- 5) **Otoczenie** - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych
- 6) **Prace konserwatorskie** - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań
- 7) **Prace restauratorskie** - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań

- 8) **Roboty budowlane** - budowa, a także prace polegające na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku
- 9) **Badania konserwatorskie** - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich
- 10) **Badania architektoniczne** - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń
- 11) **Badania archeologiczne** - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego

Ochrona zabytków [art.4]

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkami [art.5]

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury

Podstawowe formy ochrony zabytków stanowią:

- 1) **wpis do rejestru zabytków** - rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków;
  - a) do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku
  - b) do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę
- 2) **uznanie za pomnik historii** zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego

- 3) **utworzenie parku kulturowego** w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rady gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację w zakresie lotniska użytku publicznego
- 4) **ewidencja zabytków** jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
- zabytki nieruchome wpisane do rejestru
  - inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków
  - inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków

2.2 Ustawa - prawo budowlane

Projektowanie i budowa obiektów budowlanych z poszanowaniem zabytków [art. 5. ust. 1. pkt 7.]

Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając m.in. ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską

Obowiązek uzyskiwania pozwolenia na roboty budowlane przy zabytkach [art. 29. ust. 2. pkt 1. i 6.]

Pozwolenia na budowę nie wymaga wykonywanie robót budowlanych polegających m.in. na remoncie istniejących obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych, z wyjątkiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz instalowaniu tablic i urządzeń reklamowych, z wyjątkiem usytuowanych na obiektach wpisanych do rejestru zabytków w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Nałożenie obowiązku uzyskania pozwolenia w przypadku pogorszenia stanu zachowania zabytków [art. 30. ust 7. pkt 2.]

Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, o której mowa w ust. 5, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków

Pozwolenia na rozbiórkę budynków i budowli objętych ochroną konserwatorską [art. 31. ust. 1. pkt 1. i 2.]

Pozwolenia nie wymaga rozbiórka m.in. budynków i budowli – niewpisanych do rejestru zabytków oraz nieobjętych ochroną konserwatorską – o wysokości poniżej 8 m, jeżeli ich odległość od granicy działki jest nie mniejsza niż połowa wysokości oraz obiektów i urządzeń budowlanych, na budowę których nie jest wymagane pozwolenie na budowę, jeżeli nie podlegają ochronie jako zabytki

Pozwolenia na roboty budowlane przy zabytkach [art. 39. Ust. 1, 2., 3., 4.]

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków.

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków

Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Obowiązek rozbiórki obiektu budowlanego z wyłączeniem zabytków [art. 67 ust. 1., 2., 3., 4.]

Jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, właściwy organ wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. Przepisu tego nie stosuje się do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków.

W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzję, o której mowa powyżej, właściwy organ wydaje po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Sprzeciw w stosunku do zmiany sposobu użytkowania zabytku [art. 71. ust. 5. pkt 3. lit. b]

Właściwy organ wnosi sprzeciw, jeżeli zamierzona zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części może spowodować niedopuszczalne pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

2.3 Ustawa o gospodarce nieruchomościami

Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste zabytków [art. 13. ust. 4.]

Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków

Obowiązki w przypadku oddania zabytku w użytkowanie wieczyste [art. 29. ust 2.]

Jeżeli przedmiotem umowy o jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie

Obowiązki w przypadku ustanowienia trwałego zarządu [art. 45 ust. 2a]

W przypadku nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu można nałożyć, w miarę potrzeby, na jednostkę organizacyjną obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w decyzji

Podział zabytku [art. 96. ust 1. i 1a.]

W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję o dokonaniu podziału zabytku wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości

2.4 Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych

Zwolnienia od podatku zabytków [art.7. ust. 1. pkt 6.]

Zwalnia się od podatku od nieruchomości grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej

3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa

3.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Instrumentem planowania w dziedzinie ochrony zabytków w skali państwa jest „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, który zgodnie z art. 84. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. inicjuje i opracowuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków.

Celem Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochronnych wynikających z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ponadto jednym ze strategicznych jego założeń jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego w celu łączenia zasobów, lepszego sieciowania struktur i stworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych w przypadku działań organów ochrony zabytków wraz z ich upowszechnieniem np. poprzez system konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.

Za realizację programu odpowiada minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania te wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz podległe mu jednostki wyspecjalizowane

Obecnie obowiązujący Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017 został zatwierdzony Uchwałą Nr 125/2014 Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2014r.

W Krajowym programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach: organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce, stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach, komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

Na podstawie ww. diagnozy sformułowano cel główny Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jakim jest **wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.**

Do realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji, które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są następujące tj. tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach

szczegółowych. W sposób istotny zagadnienia horyzontalne wskazują priorytety organów państwa w obszarze ochrony zabytków

Na ww. zagadnienia horyzontalne składają się następujące cele:

- a) podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.),
- b) porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C),
- c) zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.),
- d) wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków,
- e) zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

3.2 Narodowa strategia Rozwoju Kultury w latach 2004-2013 wraz z uzupełnieniem

Strategiczne cele polityki państwa zostały przedstawione w Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2013 wraz z jej uzupełnieniem na lata 2004-2020 w części „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013” Podstawą opracowania było uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury. Dziedzictwo zostało określone jako potencjał poszczególnych regionów, który sprzyjać ma wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców. Przedstawione w programie wybory strategiczne zgodne są z kierunkami określonymi w Narodowym Planie Rozwoju. Zasady wdrażania programu opierają się na regulacjach sfery dziedzictwa kulturowego w Polsce, funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz na krajowych regulacjach, dotyczących finansów publicznych i pomocy publicznej. Proponowane cele, priorytety i działania obejmują terytorium całego kraju. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ich realizację, jest zróżnicowana przestrzennie i zależy od środków centralnych oraz struktury społeczno-gospodarczej województw.

Zgodnie z wytycznymi Narodowej Strategii Kultury wraz z jej uzupełnieniem na lata 2004-2020 w części „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013” nowoczesna ochrona dziedzictwa powinna obecnie oznaczać mądre zarządzanie zmieniającą się funkcją obiektów zabytkowych i zmieniającym się ich potencjałem oraz poszukiwanie kompromisów pomiędzy koniecznością zachowania substancji zabytkowej, a nieuchronnymi zmianami w uwarunkowaniach jej istnienia.

Potrzeba ochrony zabytków powoduje ograniczanie prawa własności ze względu na interes społeczny. Podporządkowując interes prywatny interesowi publicznemu państwo utworzy system pomocy kompensujący dodatkowe obowiązki nałożone na właścicieli zabytków. Istotnym elementem skutecznej ochrony zabytków w państwie prawa jest zasada ograniczonego prawa własności ze względu na interes społeczny. Oznacza to, iż podporządkowując interes prywatny interesowi publicznemu państwo tworzy równoległe system pomocy kompensujący dodatkowe obowiązki nałożone na właścicieli zabytków. W praktyce oznacza to rozszerzenie istniejącego systemu ulg podatkowych.

Znaczącym elementem jest też turystyka, która w znacznej mierze wyrasta z kulturowego kontekstu dziedzictwa. Jest ona, zwłaszcza dla historycznych miast, szansą i zagrożeniem. Przez władze samorządowe postrzegana jest, jako jeden z istotnych czynników rozwoju ekonomicznego. Szybkość i selektywność konsumpcji turystycznej stanowi zagrożenie dla autentyczności dziedzictwa. W celu skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego miast i regionów historycznych w systemie wolnorynkowym, należy umiejętnie powiązać dziedzictwo ze sferą gospodarczą.

Cele strategiczne Państwa w zakresie ochrony zabytków:

- a) przygotowanie skutecznego systemu prawnego-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- b) podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- c) poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- d) ograniczenia uznaniowości konserwatorów, poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Kultury wraz z jej uzupełnieniem na lata 2004-2020 w części „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013” jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami cząstkowymi Narodowej Strategii Kultury i sposobami ich realizowania są:

- a) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków poprzez zmiany instytucjonalne, prawne i funkcjonalne w sferze dokumentacji i ochrony zabytków oraz procesu oferowania zabytków na rynku;
- b) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne społeczne, poprzez formułowanie projektów rewaloryzacji zabytków i ich adaptacji na cele społeczne;
- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości w wyniku tworzenia zintegrowanych narodowych produktów turystycznych poprzez programowanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących markowych produktów turystyki kulturowej w Polsce w latach 2004-2013;
- d) promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego;
- e) rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, podnoszenie zainteresowań społeczeństwa problematyką ochrony zabytków, powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami nad wpływem zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny;
- f) tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej poprzez
- g) promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi;
- h) zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę poprzez wdrożenie programu „Absynt Patrymonium” – sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

Cele Narodowej Strategii Kultury realizowane będą w ramach 2 priorytetów i 5 działań:

PRIORYTET 1 - AKTYWNE ZARZĄDZANIE ZASOBEM STANOWIĄCYM MATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE

Działanie: 1.1. - Wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków oraz budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków

Działanie 1.2. - Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne

Działanie 1.3. - Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych

PRIORYTET 2 - EDUKACJA I ADMINISTRACJA NA RZECZ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Działanie: 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie: 2.2. - Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturalnego przed nielegalnym wywozem, wwozem i przewozem przez granice

3.3 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązuje sejmiki województw do uchwalenia strategii rozwoju województw. Określać ma ona uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województw.

„Strategia rozwoju województwa Wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r., następnie zaktualizowanym 17 grudnia 2012r.

Ustalenia zawarte w „Strategii” stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Równocześnie stanowi ona punkt wyjścia dla opracowywanych planów zagospodarowania przestrzennego województw. Ta zależność wpływa na stopień ogólności, jaki cechuje strategię rozwoju.

W Strategii określono cztery generalne cele strategiczne:

- a) zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższenia poziomu życia
- b) zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy
- c) wzrost wewnętrznej integracji i istotnej poprawy jakości przestrzeni
- d) dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI wieku i wymagań jednoczącej się Europy

Z zasad budujących strategię wynikają trzy przesłanki:

- a) nie zaprzepaścić posiadanych przez województwo możliwości wynikających z położenia, tradycji, istniejącego potencjału środowiska przyrodniczego, walorów społecznych i gospodarki, a także image Wielkopolski
- b) chroniąc posiadane dobra efektywnie je wykorzystywać
- c) dać wszystkim mieszkańcom i podmiotom szansę korzystania z możliwości rozwojowych.

Kwestie ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury „Strategia” traktuje bardzo ogólnikowo. Jako cel strategiczny nr 1 określa cyt. „Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku”. Do osiągnięcia tego celu służy realizacja 8 celów operacyjnych. Jednym z nich jest cel operacyjny 1.3. – „Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego”.

Cel ten określa znaczenie dziedzictwa kulturowego dla regionu Wielkopolski, cyt. „Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości.”

3.4 Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013-2016

Wojewódzki program opieki nad zabytkami sporządzany jest na okres 4 lat przez zarząd województwa. Program przyjmowany jest do realizacji przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa sporządza, co 2 lata sprawozdanie przedstawiane sejmikowi województwa. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Aktualnie obowiązujący program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016 został przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/763/13 przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego z dnia 28 października 2013r. Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016 realizowany jest w oparciu o cele analogiczne jak w przypadku Programu opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2016-2019 określone w art. 87. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednak jego

podstawowymi zadaniami - zgodnie z zapisami zawartymi w treści dokumentu – przyjętymi przez Samorządu Województwa Wielkopolskiego jest zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym.

3.5 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego” przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XLII/628/2001 z dnia 26 listopada 2001r. Podstawowym celem planu jest harmonijny i zrównoważony rozwój obszaru całego województwa. Pojęcie "zrównoważony rozwój" łączy w sobie: ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny oraz najbardziej podkreślony ład przestrzenny, wyrażający się dążeniem do harmonii, uporządkowania i proporcji wszystkich elementów środowiska człowieka. W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęto, że należy:

- chronić dziedzictwo kulturowe, tożsamość, tradycyjne elementy środowiska miejskiego, takie jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte,
- respektować zalecenia wynikające z przepisów ochronnych i poszerzać zakres ochrony prawnej,
- podejmować opracowania dotyczące rewaloryzacji zabytkowych dzielnic,
- chronić charakterystyczne układy ruralistyczne oraz zespoły sakralne, pałacowo-parkowe, folwarki, zabytkowe budynki mieszkalne, gospodarcze, szkoły, wiatraki, remizy, młyny, kuźnie, gorzelnie oraz inne elementy specyficzne dla architektury wiejskiej, np. kapliczki, krzyże,
- przestrzegać wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych,
- chronić krajobraz, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych wykluczyć realizację obiektów, które charakterem kolidują z otoczeniem,
- szanować kształtowaną tradycyjnie różnorodność form osadnictwa wiejskiego.

Za jedną z głównych zasad zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uznano zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

Za najważniejsze zadania w zakresie ochrony środowiska kulturowego uznano:

- wyodrębnienie w województwie obszarów o wysokich walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- ochronę miejsc szczególnie cennych dla kultury narodowej,
- ochronę i zagospodarowanie pod kątem turystycznego wykorzystania zabytków i historycznych miejsc na szlakach kulturowych,
- wprowadzenie ruchu tranzytowego poza zabytkowe układy urbanistyczne.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa

4.1 Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2016-2023

Dokument, opracowany przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wrota Wielkopolski”. Celem opracowanego dokumentu jest rzeczowa analiza potencjału obszaru Lokalnej Grupy Działania obejmującej cały obszar powiatu kępińskiego a następnie ukierunkowanie tego potencjału na konkretne cele do realizacji w latach 2016-2023. Wśród analizowanych aspektów jedno z kluczowych miejsc zajęła kwestia dziedzictwa kulturowego i zabytków na terenie LGD Wrota Wielkopolski stanowiąca jeden z filarów opracowania. Wyznaczając cele i wskaźniki strategii w celu szczegółowym 3.2 Zachowanie lokalnego dziedzictwa obszaru Lokalnej Grupy Działania zdefiniowano działania ukierunkowane na ochronę lokalnego dziedzictwa.

4.2 Gminne programy opieki nad zabytkami

Obecnie na terenie powiatu kępińskiego obowiązują następujące gminne programy opieki nad zabytkami:

- 1) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bralin na lata 2015-2018 przyjęty Uchwałą nr V/27/2015 Rady Gminy Bralin z dnia 25.02.2015r.
- 2) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Baranów na lata 2015-2018 przyjęty Uchwałą nr V/28/2015 Rady Gminy Baranów z dnia 18.02.2015r.
- 3) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Łęka Opatowska na lata 2015 - 2018 przyjęty Uchwałą nr XI/39/2015 Rady Gminy Łęka Opatowska z dnia 30.06.2015r.
- 4) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Kępno na lata 2014 – 2017 przyjęty Uchwałą nr VII/32/2015 Rady Miejskiej w Kępnie z dnia 31.03.2015r.
- 5) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Perzów – brak danych.
- 6) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rychtal na lata 2016-2019 – przyjęty uchwałą nr XVIII/114/16 Rady Gminy Rychtal z dnia 27.07.2016r.
- 7) Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Trzcinica na lata 2015-2018 przyjęty Uchwałą nr VII/54/2015 Rady Gminy Trzcinica z dnia 27.08.2015r.

Obecnie bez aktualnego programu opieki nad zabytkami pozostaje gmina Perzów.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez wójta w/w gminy trwają prace związane z opracowaniem a następnie przyjęciem programu opieki nad zabytkami.

4.3 Powiatowy Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Kępińskiego

Starostwo Powiatowe w Kępnie posiada zatwierdzony przez Starostę Kępińskiego i uzgodniony w 2015 roku z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu oraz Wojewodą Wielkopolskim – Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla powiatu kępińskiego.

Dokument jest spójny z Gminnymi planami ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla powiatu Kępińskiego tj.

- 1) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Perzów zatwierdzony przez Wójta Gminy Perzów w 2013 roku
- 2) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Łęka Opatowska zatwierdzony przez Wójta Gminy Łęka Opatowska w roku 2013 roku
- 3) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Baranów zatwierdzony przez Wójta Gminy Baranów w 2014 roku
- 4) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Rychtal zatwierdzony przez Wójta Gminy Rychtal w 2014 roku
- 5) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Trzcinica zatwierdzony przez Wójta Gminy Trzcinica w 2014 roku
- 6) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Bralin zatwierdzony przez Wójta Gminy Bralin w 2014 roku.
- 7) Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na terenie gminy Kępno zatwierdzony przez Burmistrza Miasta i Gminy Kępno w 2014 roku.

Program opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020 stanowi dokument pozostający w ścisłym związku z poszczególnymi gminnymi programami będąc ich dopełnieniem w stosunku do kompetencji posiadanych przez organy samorządu powiatowego oraz uzupełnieniem o obiekty pozostające własnością powiatu kępińskiego. Należy podkreślić konieczność zaprojektowania pewnej spójnej wizji rozwijanej w przez powiat i poszczególne gminy w stosunku do opieki nad dziedzictwem kulturowym i w perspektywie nowo opracowywanych programów uwzględniania tej strategii w ich treści

5. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Powiatu Kępińskiego

5.1 Zestawienie zabytków

5.1.1 Zestawienie zabytków nieruchomości

ILOŚĆ ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU KĘPIŃSKIEGO (Ewidencja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)		
GMINA	ZABYTEKI NIERUCHOME	
Baranów	Baranów	Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca i Andrzeja - kl-III-885/20/61 z dn. 27.12.1961r.
	Donaborów	Kościół parafialny pw. św. Marcina - kl-IV-73/65/53 z dnia 30.10.1953
	Grębanin	Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP - kl-III-885/19/61 z dnia 27.12.1961r.
	Jankowy	Park dworski – 734/A z dn. 09.12.1996r.
	Mroczeń	Pałac – kl-III-885/26/61 z dn. 27.12.1961r.
	Słupia pod Kępem	Zespół pałacowy - kl.III-880/142/1663/A z dn. 16.12.1974r. -pałac -park
Bralin	Bralin	Kościół parafialny pw. św. Anny – kl-III-885/21/61 z dn. 27.12.1961r.
		Kościół odpustowy pw. Narodzenia NMP „Na półku” – 606/A z dn. 31.12.1990r.
		Kościół ewangelicki – 287/Wlkp/A z dn. 14.03.2006r.
		Pastorówka - 287/Wlkp/A z dn. 14.03.2006r.
		Dom starców – 650/A z dnia 25.06.1969r.
	Mnichowice	Kościół filialny pw. św. Katarzyny – 679/A z dn. 14.07.1969r.
Nosale	Dwór – 37/A z dn. 17.12.1964r.	
Nowa Wieś Książęca	Kościół parafialny pw. Świętej Trójcy – 680/A z dn. 14.07.1669r.	
Kępno	Kępno	Zespół kościoła parafialnego – 804/Wlkp/A z dn. 22.10.1998r. - kościół pw. św. Marcina - plebania - dom katolicki
		Bożnica – 139/A z dn. 12.07.1968r.
		Park miejski z aleją lipową – 736/Wlkp/A z dn. 12.03.2009r.
		Ratusz – 1155/A z dn. 06.06.1970r.
		Magistrat, 2 bramy wjazdowe na podwórze - 222/Wlkp/A z 30.03.2005r.
		Dom ul. Kościelna 2 – 138/A z 12.07.1968r.
		Remiza strażacka – 261/Wlkp/A z 21.11.2005r.
		Zespół Starostwa – 630/Wlkp/A z 12.02.2008r. - budynek z oficyną (ul. Kościuszki 9) - budynek (ul. Kościuszki 5) - Willa Starosty (ul. Kościuszki 7) - park przy willi
		Dom (ul. Kręta 7) – 511/A z dn. 19.03.1969r.
		Dom (Rynek 26) – 137/A z 12.07.1968r.
		Kamienica z oficyną (Rynek 33) – 688/A z dn. 15.11.1993r.
		Dom (Rynek 35) – 510/A z 19.03.1969r.
		Dom (Rynek 36) – 1567/A z dn. 26.07.1974r.
		Szkoła z salą gimnastyczną (ul. Sienkiewicza 21) – 98/Wlkp/A z 15.07.2002r.
		Gimnazjum, ogrodzenie z bramą (ul. Dąbrowskiego 3) – 262/Wlkp/A z dn. 21.11.2005r.
		Szkoła gminy żydowskiej (ul. Szkolna 6) – 99/Wlkp/A z dn. 16.07.2002r.

		Bank Ludowy – 100/Wlkp/A z dn. 18.07.2002r.
		Budynek wodociągów z wieżą ciśnienia – 112/Wlkp/A z dn. 07.03.2003r.
	Kierzno	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP – 870/Wlkp/A z dn. 27.12.1961r.
	Mikorzyn	Zespół pałacowy i folwarczny – 242/Wlkp/A z 22.12.1986r. i dn. 12.07.2006r. - pałac - park - gorzelnia - spichrz - stajnia - ogrodzenie z 5 bramami
	Olszowa	Kościół parafialny pw. św. Jadwigi – 607 z dn. 31.12.1990r.
	Świba	Kościół parafialny pw. św. Katarzyny – 608 z dn. 31.12.1990r.
Łęka Opatowska	Łęka Opatowska	Park dworski – 726/A z dn. 14.05.1996r.
	Siemianice	Dzwonnica przy kościele św. Idziego – 681/A z dn. 14.07.1969r.
		Pałac – 682/A z dn. 14.07.1969r. oraz 1394/A z dn. 24.02.1973r.
		Spichlerz folwarczny – 683/A z dn. 14.07.1969r.
Perzów	Domasłów	Dzwonnica – 675/A z dn. 14.07.1969r.
	Koza Wielka	Kościół filialny pw. św. Filipa i Jakuba – kl.III-885/9/61 z dn. 27.12.1961r.
	Słupia pod Bralinem	Kościół pw. św. Andrzeja – kl.III-885/25/61 z dn. 27.12.1961r.
	Trębaczów	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia MB- kl.III-885/28/61 z dn. 27.12.1961r.
	Turkowsy	Kościół parafialny pw. Dziesięciu Tysięcy Męczenników – 288/Wlkp/A z dn. 17.03.2006r. - cmentarz kościelny - ogrodzenie z bramą
Rychtal	Buczek	Kościół filialny pw. św. Jana Nepomucena – kl.III-885/22/61 z dn. 27.12.1961r.
	Drożki	Kościół parafialny pw. Jana Nepomucena – 676/A z dn. 14.07.1969r.
		Dzwonnica drewniana – 677/A z dn. 14.07.1969r.
		Dwór – 1043/A z dn. 23.03.1970r.
	Krzyżowniki	Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP – 603/A z dn. 31.12.1990r.
	Proszów	Kościół pw. św. Rocha – 1711 z dn. 31.12.1990r.
	Rychtal	Kościół parafialny pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela – 601 z dn. 31.12.1990r.
	Ryniec	Dwór – 182/A z dn. 21.08.1968r.
	Skoroszów	Zespół pałacowy – 887/Wlkp/A z dn. 27.12.1961r. i z dn. 06.03.2013r. - pałac - park z promenadą
		Spichlerz – 887/Wlkp/A z dn. 25.03.1970r.
Wielki Buczek		Zespół dworski – 264/Wlkp/A z dn. 06.12.2005r. - dwór - park
Trzcinica	Laski	Kościół cmentarny pw. Wniebowzięcia NMP – kl.III-885/10/61 z dn. 27.12.1961r.
		Zespół pałacowy – 1662/A z dn. 16.12.1974r. - pałac - park
	Pomiany	Zespół pałacowy – 458 z dn. 11.12.1989r. - pałac - park

Trzcinica	Kościół parafialny pw. św. Stanisława – 686/A z dn. 15.07.1969r.
Wodźciczna	Kościół filialny pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy – 257/Wlkp/A z dn. 09.11.2005r.

*dane zbiorcze opracowane na podstawie – Gminnych programów opieki nad zabytkami

5.1.2 Zestawienie zabytków nieruchomości – układy urbanistyczne

ILOŚĆ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH – UKŁAD URBANISTYCZNY ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU KĘPIŃSKIEGO		
GMINA	ZABYTKI NIERUCHOME – UKŁAD URBANISTYCZNY	
Baranów	Baranów	Układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowe – 667/A z dn. 15.04.1993r.
Rychtal	Rychtal	Układ urbanistyczny oraz warstwy archeologiczne – 673/A z dn. 27.05.1993r.

*dane zbiorcze opracowane na podstawie – Gminnych programów opieki nad zabytkami

5.1.3 Zestawienie zabytków archeologicznych

ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU KĘPIŃSKIEGO		
GMINA	ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	
Baranów	Baranów	Kopiec podworski 667/A z dn. 15.04.1993r.
Bralin	Bralin	Grodzisko stożkowe – kl-III-5340/100/86 z dn. 19.12.1986r. nr rej. 488/A
Kępno	Kępno	Grodzisko – 413/A z dn. 09.12.1974r.
	Kępno	Relikty archeologiczne (nawarstwienia kulturowo-osadnicze) 703/A z dn. 09.12.1974r.
	Kierzno	Grodzisko wczesnośredniowieczne – kl-III-870/2/74 nr rej. 339/Wlkp/C z dn. 18.08.2008r.
	Myjomice	Grodzisko wczesnośredniowieczne – kl-III-870/1/754 nr rej 348/Wlkp/C z dn. 22.08.2008r.
	Mechnice	Osada kultury łużyckiej – 701/C z dn. 20.09.1994r.
Trzcinica	Trzcinica	Kopiec podworski (tzw. Grodzisko stożkowate) – nr 763/Az dn. 31.12.1998r.
Perzów	Słupia pod Bralinem	Kopiec podworski – 448/Wlkp/C z dn. 05.02.2013r.
Rychtal	Drożki	Kopiec podworski – 341/Wlkp/C z dn. 22.08.2005

*dane zbiorcze opracowane na podstawie – Gminnych programów opieki nad zabytkami

ILOŚĆ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU KĘPIŃSKIEGO	
GMINA	STANOWISKO
Baranów	grodzisko wczesnośredniowieczne – 1 obiekt ślady osadnictwa, punkty osadnicze i osady – 103 obiekty
Bralin	Grodziska - 1 obiekt Osady - 59 obiektów Cmentarzyska - 10 obiektów
Kępno	Grodziska - 3 obiekty Osady - 175 obiektów Cmentarzyska płaskie - 4 obiekty Inne – 2 obiekty
Trzcinica	Grodziska – 1 obiekt Osady – 74 obiekty Cmentarzyska – 10 obiektów

Łęka Opatowska	Osady - 57 obiektów Punkty osadnicze – 38 obiektów
Perzów	Brak danych
Rychtal	Grodziska – 1 obiekt Osady – 237 obiektów Cmentarzyska – 2 obiekty Układ urbanistyczny i w-wy kulturowe 1 obiekt

*dane zbiorcze opracowane na podstawie – Gminnych programów opieki nad zabytkami

5.1.4 Zestawienie zabytków ruchomych

ILOŚĆ ZABYTKÓW RUCHOMYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU KĘPIŃSKIEGO				
GMINA	Nazwa obiektu w którym zlokalizowane są zabytki ruchome	rejestr	wyszczególnienie	Ilość sztuk
Baranów	Kościół pw. św. Andrzeja i Wawrzyńca w Baranowie	Kl.III-860/35/72 nr rej. 205/B z dn. 18.05.1972 r.	malarstwo	15
			rzemiosło artystyczne	14
			rzeźba	17
			złotnictwo	1
			tkaniny	3
Baranów	Kościół pw. św. Marcina w Donaborowie	Kl. III-860/39/72 nr rej. 209/B z dn. 18.05.1972 r.	malarstwo	9
			rzemiosło artystyczne	10
			rzeźba	5
			złotnictwo	5
			tkaniny	1
Baranów	Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Grębaninie	Kl.III-060/41/72, nr rej. 211/B z 18.05.1972 r. oraz PO-WR 5131.7106.2013, nr rej. 315/Wkpb/B z dn. 13.09.2013 r.	malarstwo	9
			rzemiosło artystyczne	8
			rzeźba	8
			Dzwon spiżowy barokowy	1
			tkaniny	-
Baranów	Kościół pw. Wszystkich Świętych w Słupi pod Kępem	Kl.III-860/56/72, nr rej. 226/B z dn. 24.05.1972r.	malarstwo	1
			rzemiosło artystyczne	3
			rzeźba	1
			złotnictwo	6
			tkaniny	-
Bralin	Sanktuarium pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny na Pólku pod Bralinem	PSOZ-Kal-5330/17/93, nr rej.115/B z dn. 20.12.1993 r. Kl. III.-860/37/72 nr rej. 207B z dnia 18.05.1972r.	malarstwo	3
			rzemiosło artystyczne	16
			rzeźba	8
			złotnictwo	0
			tkaniny	1
Bralin	Kościół św. Anny w Bralinie	Kl.III-860/36/72, nr rej. 206/B z dn. 18.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	9
			rzeźba	4
			złotnictwo	21

			tkaniny	3
Bralin	Kościół pw. Świętej Trójcy w Nowej Wsi Książęcej	KL.III-860/48/72, nr rej. 218/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	6
			rzeźba	1
			złotnictwo	3
			tkaniny	0
Bralin	Kościół pw. św. Katarzyny w Mnichowicach	KL.III-860/49/72, nr rej. 219/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	4
			rzemiosło artystyczne	7
			rzeźba	5
			złotnictwo	6
			tkaniny	0
Łęka Opatowska	Kościół pw. św. Floriana w Opatowie	KL.III-860/51/72, nr rej. 221/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	4
			rzemiosło artystyczne	0
			rzeźba	6
			złotnictwo	0
			tkaniny	0
Perzów	Kościół pw. św. Andrzeja w Słupi pod Bralinem	KL.III-860/55/72, nr rej. 225/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	2
			rzemiosło artystyczne	0
			rzeźba	1
			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Perzów	Kościół pw. św. Filipa i Jakuba w Kozie Wielkiej	KL.III-860/43/72, nr rej. 213/B z dn. 22.05.1972 r.	malarstwo	1
			rzemiosło artystyczne	5
			rzeźba	1
			złotnictwo	0
			tkaniny	0
Perzów	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Trębaczowie	KL.III-860/58/72, nr rej. 228/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	4
			rzeźba	3
			złotnictwo	9
			tkaniny	3
Perzów	Kościół pw. Dziesięciu Tysięcy Męczenników	KL.III-860/60/72, nr rej. 230/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	3
			rzemiosło artystyczne	5
			rzeźba	1
			złotnictwo	0
			tkaniny	0
Rychtal	Kościół pw. św. Jana Nepomucena w Wielkim Buczku	KL-III-860/40/72, nr rej. 210/B z dn. 18.05.1972 r.	malarstwo	1
			rzemiosło artystyczne	2
			rzeźba	2
			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Rychtal	Kościół pw. św. Jana Nepomucena w Drożkach	KL-III-860/40/72, nr rej. 210/B z dn. 18.05.1972 r.	malarstwo	1
			rzemiosło artystyczne	4
			rzeźba	4
			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Rychtal			malarstwo	1

	Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Krzyżownikach	KL-III-860/27/70, nr rej. 47/B z dn. 08.12.1970 r.	rzemiosło artystyczne	16
			rzeźba	5
			złotnictwo	3
			tkaniny	0
Rychtal	Kościół pw. św. Rocha w Proszowie	KL III-860/52/72, nr rej. 222/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	2
			rzemiosło artystyczne	9
			rzeźba	6
			złotnictwo	5
			tkaniny	5
Rychtal	Kościół pw. Męczeństwa św. Jana Chrzciciela w Rychtalu	KL-III-860/53/72, nr rej. 223/B z dn. 24.05.1972 r. WUOZ WR-5140/4073/4/2012, nr rej. 424/Wkp/B z dn. 21.12.2015r	malarstwo	5
			rzemiosło artystyczne	10
			rzeźba	6
			złotnictwo	14
			tkaniny	2
Rychtal	Zespół Pałacowy w Skoroszowie	KL-III-860/54/72, nr rej 224/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	0
			rzeźba	1
			złotnictwo	0
			tkaniny	0
		WUOZ WR-5140/4073/4/2012 z dn. 21.12.2015r.	malarstwo	5
			rzemiosło artystyczne	3
			rzeźba	5
			złotnictwo	7
			tkaniny	0
Trzcínica	Kościół pw. Wniebowzięcia Matki Boskiej w Laskach	Kl.III-860/45/72, nr rej. 215/B nr rej. 424/Wkp/Bz dn. 23.05.1972 r.	malarstwo	1
			rzemiosło artystyczne	4
			rzeźba	3
			złotnictwo	0
			tkaniny	0
Trzcínica	Kościół pw. św. Stanisława Biskupa w Trzcínicy	Kl.III-860/59/72, nr rej. 229/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	8
			rzeźba	1
			złotnictwo	4
			tkaniny	0
Kępno	Kościół pw. św. Marcina w Kępnie	KL-III-860/42/72, nr rej. 212/B z dn. 18.05.1972 r.	malarstwo	4
			rzemiosło artystyczne	4
			rzeźba	1
			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Kępno	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Kierznie	KL-III-860/44/72 nr. rej. 214/B z dn. 23.05.1972r.	malarstwo	1
			rzemiosło artystyczne	8
			rzeźba	3
			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Kępno	Sanktuarium św. Idziego w Mikorzynie	KL-III-860/46/72; Nr. 216/B z dn. 24.05.1972	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	8
			rzeźba	1

			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Kępno	Kościół pw. Wszystkich Świętych w Myjomicach	KL.III-860/47/72, nr rej. 217/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	0
			rzeźba	1
			złotnictwo	2
			tkaniny	0
Kępno	Kościół pw. św. Jadwigi w Olszowie	(KL-III-860/57/72, nr. rej. 227/B z dn. 24.05.1972 r	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	6
			rzeźba	3
			złotnictwo	1
			tkaniny	0
Kępno	Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Świbie	KL-III-860/57/72, nr. rej. 227/B z dn. 24.05.1972 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	4
			rzeźba	3
			złotnictwo	0
			tkaniny	0
Kępno	Budynek biblioteki samorządowej w Kępnie	PO-WR 5131 z dn. 26.07.2014 r. , nr rej. 394/WLKP/B z dn. 30.03.2015 r.	malarstwo	0
			rzemiosło artystyczne	1
			rzeźba	0
			złotnictwo	0
			tkaniny	0

*dane zbiorcze opracowane na podstawie – Gminnych programów opieki nad zabytkami

5.2 Opisy zabytków

GMINA BARANÓW

Zabytki ruchome i nieruchome na obszarze Gminy Baranów

1.1 Baranów - układ urbanistyczny (oraz archeologiczne warstwy kulturowe) XV w.

W 1993 roku do rejestru zabytków wpisano układ urbanistyczny oraz warstwy kulturowo-osadnicze, znajdujące się na terenie Baranowa wraz z otoczeniem, stanowiącym sferę ochrony konserwatorskiej. W uzasadnieniu stwierdzono, że układ urbanistyczny i warstwy archeologiczne Baranowa zachowały niezmienny układ i rozplanowanie ulic od momentu jego lokalizacji (nr rej.: 667/A z 15.04.1993)

1.2 Drewniany Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca i św. Andrzeja Apostoła w Baranowie, 1732-34

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Wawrzyńca i św. Andrzeja Baranów
ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół drewniany pw. świętego Wawrzyńca i św. Andrzeja Apostoła w Baranowie (nr rej.: kl.III-885/20/61 z 27.12.1961 r.).

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL.III-860/35/72 nr rej. 205/B z dn. 18.05.1972 r.) obejmuje 50 pozycji w rejestrze. Obecny, drewniany kościół wzniesiony został w 1732 roku, a jego fundatorką była Zofia Stoińska, podstolina łukowska. Wybudowano go na miejscu poprzedniego z 1635 roku. Przy nawie świątyni, od strony południowej, znajduje się kaplica św. Wojciecha, patrona Polski, zbudowana w 1869 roku z drewna, pochodzącego z rozebranego kościoła w Słupi pod Kępem. W kaplicy umieszczono obraz Wniebowzięcia NMP, namalowany w 2. połowie XIX wieku przez Stanisława Lewickiego z Pelplina. Za duszpasterzowania ks. Pawła Władysława Fabisza (1845-1868) jego patron, Feliks Wężyk z Mroczenia, wybudował murowaną dzwonnice z zegarem, w której umieszczono dzwony. Kościół parafialny spłonął w 1631 roku podczas wielkiego pożaru w Baranowie. Rozległa wówczas parafia obejmowała miejscowości: Baranów, Kępno, Mroczeń, Łękę Mroczeńską, Grębanin, Krążkowy i Osiny. Po odsieczy wiedeńskiej, 8 lipca 1684 roku, Marcin Konstanty z Olszowy Olszowski ufundował dla Kępna kościół parafialny, do którego włączono Osiny i Krążkowy, jako wotum za szczęśliwy powrót z wojny. Kościół w Baranowie pw. św. Andrzeja i św. Wawrzyńca to świątynia o konstrukcji zrębowej, zewnątrz oszalowana posiada jedną nawę. Na belce tęczowej, wewnątrz kościoła, ustawiony jest krzyż, a obok niego barokowe figury Matki Bożej i św. Jana Apostoła. Późnobarokowy ołtarz główny, pochodzący z 1785 roku, jest ozdobiony rzeźbami św. Jana Nepomucena oraz nieznanego biskupa i obrazem adoracji Dzieciątka Jezus. Świątynia ma trzy ołtarze boczne z około 1640 r. W pierwszym znajduje się płaskorzeźba św. Anny Samotrzec, w drugiej figurki świętych: Zofii, Stanisława Biskupa i Wojciecha. Późnorenesansowa ambona pochodzi z około 1640 r., organy natomiast z XVIII stulecia. Dwuspadowy dach kościoła pokryty jest gontami. Mała wieżyczka posiada sygnaturkę z 1844 r. z barokową latarnią zwieńczoną cebulastym hełmem. W latach 2011-2012 obiekt poddano gruntownej renowacji obiektu, dofinansowanej ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

1.3 Drewniany Kościół parafialny pw. św. Marcina w Donaborowie, XVIII, 1928

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Marcina w Donaborowie.

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół drewniany pw. Świętego Marcina z XVIII wieku (nr rej.: kl.IV-73/65/53 z 30.10.1953)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL. III-860/39/72 nr rej. 209/B z dn. 18.05.1972 r.,) obejmuje 30 pozycji w rejestrze.

Historycy uważają, że Donaborów mógł już istnieć w 1193 roku, ale pierwsza - historycznie pewna - wzmianka pochodzi z 1219 roku. Kościół pod wezwaniem św. Marcina z Tours ufundowany został w 1405 r. przez króla Władysława Jagiełłę, zaś kanonicznie erygował go biskup wrocławski, Wacław z Legnicy. Obecna świątynia zbudowana została w XVIII wieku. Świątynię wzniesiono na planie krzyża łacińskiego z prezbiterium zamkniętym trójbocznie, o tej samej szerokości co nawa. W głównym barokowo-klasycystycznym ołtarzu znajduje się obraz Matki Bożej Donaborowskiej, przedstawiający Dzieciątko podające Komunię Świętą Matce Bożej. Do naszych czasów dotrwał dzwon z 1547 roku z napisem „Ave Maria gratia plena”. Kościół wyremontowano w 1928 roku za duszpasterzowania ks. proboszcza Aleksandra Łabujewskiego i jego następcy ks. Tomasza Sobieraja. Świątynia ponownie została odnowiona przez ks. Antoniego Chlebowskiego w latach 1980-1985 i 1990-1994.

1.4 Drewniany Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Grębaninie, 1615, 1712, 1850

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Grębaninie,

ZABYTKI NIERUCHOME

Kościół drewniany pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej NMP (nr rej.: kl.III-885/19/61 z 27.12.1961r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-060/41/72, nr rej. 211/B z 18.05.1972 r. oraz PO-WR 5131.7106.2013, nr. rej. 315/Wlkp/B z dn. 13.09.2013 r.) obejmuje 26 pozycji w rejestrze.

Historia kościoła rozpoczyna się wraz z lokacją wsi na prawie magdeburskim w 1310 roku. Początkowo była to kaplica dworska, którą etapami przebudowywano. W 1510 r. przebudowano kaplicę, a w 1615 r. zbudowano nową, stanowiącą obecnie prezbiterium. Sklepienie kościoła kolebkowe, na belce tęczowej, we wnętrzu, wznosi się krzyż z II połowy XVII wieku. Późnorenansowy ołtarz główny pochodzi z 1629 roku i posiada — powstałą około 1500 roku — słynącą łaskami późnogotycką figurę Matki Bożej z Dzieciątkiem. Figura jest zasuwana, na zasuwie namalowano obraz Zwiastowania NMP. W ołtarzu głównym rzeźby świętych: Piotra, Pawła, Stanisława Biskupa, Wojciecha, Barbary i Katarzyny. W górnej części ołtarza widać obraz MB Częstochowskiej z przełomu XVIII i XIX wieku. Świątynia posiada ołtarze boczne: Matki Bożej z Dzieciątkiem i świętymi: Katarzyną, Barbarą (styl wczesnobarokowy „z początku XVII wieku); Adoracji Dzieciątko z

plaskorzeźbą Michała Archaniola (wczesnobarokowy z XVIII wieku); Świętej Rodziny, (rokokowy z 1746 roku), ufundowany przez Franciszka Stoińskiego; Stygmatyzacji św. Franciszka (z 1750 roku), ufundowany przez Franciszka Stoińskiego. Ambona pochodzi z I połowy XVII wieku i posiada malowidła Ewangelistów i Chrztu Chrystusa. Chór wsparty jest na czterech słupach. Zabytkowy dzwon z 1687 roku, odlany we wrocławskiej firmie Zygmunta Gótzka, ufundowany został przez Stanisława Drabika i Jakuba Ziembę. W kruchcie na uwagę zasługuje wykaz osób poległych w latach 1914-1920 na polach bitewnych: Francji, Belgii, Rosji i Polski. Spis zawiera 86 osób pochodzących z parafii. Kościół odnawiano w 1873 i 1995 roku.

Obecnie prowadzone są prace renowacyjne obejmujące całość obiektu finansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środków samorządu Województwa Wielkopolskiego oraz środków własnych parafii.

1.5 Pałac Wężyków w Mroczeniu 1840-1850

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Baranów.

ZABYTKI NIERUCHOME

Budynek pałacu (nr rej.: kl.III-885/26/61 z 27.12.1961r.).

Wieś Mroczeń ściśle związana jest z rodem Wężyków. Najbardziej znanym z rodu Wężyków był Feliks (1796-1863), który w latach czterdziestych XIX w. wybudował pięknie usytuowany w parku krajobrazowym o powierzchni ok. 4 ha z drzewami rodzimego pochodzenia pałac. To budowa późnoklasycystyczna, murowana, otynkowana, zwrócona frontem ku zachodowi. Piętrowy, podpiwniczony, jednoosiowy gmach z dwoma dwupiętrowymi wieżami, nakryto płaskim dachem. Na osi fasady frontowej usytuowanym został czterokolumnowy portyk zwieńczony trójkątnym frontonem. W pałacu – od strony ulicy – mieści się duża sala. W przeszłości spełniała ona funkcję salonu, a obecnie auli szkolnej, w której odbywają się akademie i wieczornice. Z piwnic do okolic stawu położonego przy drodze do łąki Mroczeńskiej prowadził – obecnie zasypyany – podziemny korytarz. W czasie I wojny światowej mieściła się tu szkoła gospodarcza dla szlachetnie urodzonych panien niemieckich. W 1943 roku Niemcy zaczęli go remontować, chcąc przeznaczyć obiekt na potrzeby szkoły Hitlerjugend. Od 1945 roku w budynku mieściła się szkoła podstawowa, w 1975 roku powołano zbiorczą szkołę gminną, a obecnie znajduje się gimnazjum.

1.6 Zespół pałacowy w Słupi pod Kępem (pałac, park), II poł. XIX

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTKI NIERUCHOME

Budynek pałacu i park (nr rej.: kl.III-880/142/74/1663/A z 16.12.1974.)

Pałac wybudowany w ok. 1880 r., przez hrabiego Aleksandra Szembeka. Rozbudowany w 1883 roku, częściowo przebudowany po 1945 roku. Wkrótce po wybudowaniu w 1893 roku w pałacu wybuchł pożar, podczas którego spłonęły cenne zabytki. Po II wojnie światowej użytkownikiem obiektu stało się Państwowe Gospodarstwo Rolne, w 1968 r. zespół pałacowo - parkowy przekazany został Technikum Rolniczemu, zwanemu później Zespołem Szkół Rolniczych w Słupi. W 1969 r. pałac stał się siedzibą internatu, a w 2000 r. własnością prywatną. Przy pałacu ślady założenia parkowego, podjazd obecnie wyasfaltowany. Elewacja główna zwrócona na wsch. Budynek murowany z cegły, tynkowany, na ceglanych fundamentach. Więźba dachowa - nowa, stolcowa, płatwiowa. Dachy kryte eternitem. Bryła silnie rozczłonkowana, budynek dwukondygnacyjny o wysokim cokole. Elewacja główna dziewięcioosiowa, część środkowa silnie wyrzalizowana, z portykiem zwieńczonym trójkątnym naczółkiem. Naroża ryzalitu i skrzydeł zdobione wyrobionymi w tynku boniami. Od zach. ryzalit mniejszy, elewacja powtarza wschodnią, poza portykiem. Spiętrzone ryzalitu - mniejszy szerokości ryzalitu, większy - szerokości całej elewacji. Dach pulpitowy, nad ryzalitami dwuspadowy. Do głównego wejścia prowadzą schody, zaś przed samym wejściem na dwóch kolumnach i dwóch filarach wznosi się balkon. Przez środek pałacu prowadzi korytarz. Stan zachowania obiektu bardzo zły.

Pałac otacza park z bogatym drzewostanem. Stan zachowania parku wymaga pilnego uporządkowania drzewostanu

1.7 Park Dworski w Jankowych, Park dworski, poł. XIX

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTKI NIERUCHOME

Budynek pałacu (nr rej.: 734/A z 9.12.1996r.).

Na terenie wsi Jankowy znajdują się ruiny (obecnie własność prywatna) zamku Radziszewskich – ostatnich zarządców majątku, którego właścicielem było Państwo Polskie, rozparcelowanego w 1936 r. W ostatnim dwudziestolecu zawaliły się ściany boczne budynku i zapadły piwnice.

1.8 Kościół parafialny w Słupi pod Kępem pw. Wszystkich Świętych

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Wszystkich Świętych

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/56/72, nr rej. 226/B z dn. 24.05.1972r.) obejmujące 11 pozycji w rejestrze.

Neogotycki kościół parafialny zbudowany w latach 1869-1870.

Zabytki archeologiczne na obszarze Gminy Baranów

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic gminy Baranów. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki neolitu do epoki nowożytnej. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Przebadany obszar Gminy Baranów, jest częścią Kotliny Kępińskiej, której osią jest rzeka Niesób. Większość odkrytych stanowisk z terenu gminy Baranów, które zgrupowane były wzdłuż cieków wodnych, to osadnictwo kultury łużyckiej oraz osadnictwo nowożytne. Na skraju obszaru przepływa ciek wodny, wpadający do Niesobu. Prawie wszystkie stanowiska zlokalizowano przy krawędziach dolin obu cieków wodnych. Osadnictwo odkryte na tym terenie przystosowało się do zastanej sytuacji fizjograficznej. Na tym obszarze można wyróżnić cztery strefy koncentracji osadnictwa, z czego najstarsze związane jest z kulturą łużycką. Znacznie bardziej intensywne było osadnictwo kultury przeworskiej z wyraźną koncentracją stanowisk w okolicach Mroczenia oraz Grębanina. W okolicach Grębanina zanotowano także intensywne osadnictwo średniowieczne, związane ze zlokalizowanym w tym obszarze grodziskiem.

Przebadany obszar, obejmował rzekę Niesób, która na tym odcinku wykształciła dolinę o rozległym dnie oraz wysoczyznę porożciną kilkoma ciekami wodnymi bez nazw. Większość stanowisk zlokalizowano w obrębie doliny Niesobu. Osadnictwo na tym terenie ma charakter trwały, wyróżniający się obfitym występowaniem materiału zabytkowego na powierzchni. Stanowiska z terenu gminy Baranów to stanowiska wielokulturowo o osadnictwie kultury przeworskiej i wczesnośredniowiecznej. Są to także osady z późnego średniowiecza i nowożytne.

Stanowiska archeologiczne z terenu gminy Baranów ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych to:

- 1 grodzisko wczesnośredniowieczne;
- 103 ślady osadnictwa, punkty osadnicze i osady - najliczniej reprezentowane przez kulturę łużycką, kulturę przeworską z okresu neolitu oraz osadnictwo średniowieczne.

GMINA BRALIN

Zabytki ruchome i nieruchome na obszarze Gminy Bralin**2.1 Kościół Parafialny pw. św. Anny w Bralinie, 1627, 1840**

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Anny w Bralinie

ZABYTKI NIERUCHOME

Kościół drewniany pw. Św. Anny (nr rej.: Kl.III-885/21/61 z 27.12.1961r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/36/72, nr rej. 206/B z dn. 18.05.1972 r.) obejmuje 37 pozycji w rejestrze.

Kościół z roku 1627 w tradycjach gotyckich, kilkakrotnie restaurowany. Prezbiterium zamknięte wielobocznie, nakryte trójprzęsłowym sklepieniem krzyżowo - żebrowym, przy nim od północy zakrystia sklepiona kolebkowo. Szersza i nieco wyższa nawa nakryta stropem; przy niej od południa znajduje się nowsza kruchta, od zachodu zaś umiejscowiona jest kwadratowa wieża nakryta blaszanym hełmem. Ołtarz główny barokowy z rzeźbami Matki Boskiej i dwóch świętych, pochodzący z 1790 roku. Na uwagę zasługują: rzeźba gotycka Chrystusa Zmartwychwstałego z początku XVI w., św. Jana Nepomucena z XVIII w. oraz barokowy krucyfiks. Cenne są także dwa zabytkowe mszały, drukowane w Wenecji w roku 1638 i w Antwerpii w roku 1712. Nowa polichromia z roku 1959 nawiązuje do stylu gotyckiego.

2.2 Kościół Ewangelicki w Bralinie, 1875

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Bralin

ZABYTKI NIERUCHOME

kościół murowany, stanowiący w przeszłości kościół ewangelicki (nr rej.: 287/Wlkp/A z 14.03.2006 r.)

2.3 Pastorówka, poł. XIX w.

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTKI NIERUCHOME

budynek murowany, pochodzący z II połowy XIX w., (nr rej.:287/Wlkp/A z 14.03.2006 r.)

2.4 Dom starców

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Anny w Bralinie

ZABYTKI NIERUCHOME

Budynek murowany z połowy XIX w., obecnie dom parafialny (nr rej.: 650/A z 25.06.1969 r.)

2.5 Kościół filialny pw. św. Katarzyny w Mnichowicach, 1802

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Anny w Bralinie

ZABYTKI NIERUCHOME

Kościół murowany (nr rej.: 679/A z 14.07.1969 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/49/72, nr rej. 219/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje 22 pozycje w rejestrze.

Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Mnichowicach jest świątynią filialną, należącą do parafii w Bralinie.

2.6 Kościół Odpustowy Pw. Narodzenia NMP „Na Pólku”, 1711 r.

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Anny w Bralinie

ZABYTKI NIERUCHOME

Kościół drewniany (nr rej.:606/A z 31.12.1990 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (PSOZ-Kal-5330/17/93, nr rej.115/B z dn. 20.12.1993 r. Kl. III.-860/37/72 nr rej. 207B z dnia 18.05.1972r.) obejmuje 28 pozycji w rejestrze.

W odległości 1,5 km od Bralina wznosi się zabytkowy drewniany kościół „Na Pólku”. Wzmiankowany jest już w 1651 r. Obecny wzniesiony został w 1711 r., a odnawiany w roku 1801 oraz w latach 1976-1988 i 2001-2003. Jest to jeden z najcenniejszych zabytków architektury drewnianej w Polsce, nagrodzony w 1993 roku honorowym medalem przyznawanym przez organizację „Europa Nostra”. Wewnątrz część centralna kościoła jest nakryta pozornym sklepieniem kolebkowym, w ramionach krzyża stropy płaskie. W ramieniu wschodnim znajduje się podciąg dodatkowy, natomiast w ramieniu zachodnim chór muzyczny wsparty na dziesięciu profilowanych słupach. Polichromia jest dwubarwna z początku XIX w. W ramionach krzyża zauważamy podziały pilastrowe, sceny Zwiastowania i Narodzenia oraz postacie ewangelistów (wzorowane na miedziorytach mszału weneckiego z 1638 r. z kościoła parafialnego). We wnętrzu, otoczony balustradą z czterema rzezbami aniołów na narożnikach, z obrazami barokowym Matki Boskiej z Dzieciątkiem i współczesnym św. Jadwigi.

2.7 Dwór w Nosalach, 1803 r.

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTKI NIERUCHOME

Dwór murowany z XVIII w. (nr rej.: 37/A z 17.12.1964 r.)

Dwór zbudowany został w 1803 r. To klasycystyczna, zwrócona frontem na południe budowla murowana, otynkowana, parterowa z facjatami. Gmach posiada układ dziewięcioosiowy z drewnianymi werandami na osi północ - południe. Samo wnętrze charakteryzuje układ symetryczny z sienią i salonem pośrodku. Szczyty facjat mają wystrój falisty z wazonami na narożnikach. Dach dworku pokryty jest dachówką i ma kształt mansardowy z naczótkami.

2.8 Murowano-drewniany Kościół pw. Świętej Trójcy w Nowej Wsi Książęcej, 1804

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Nowej Wsi Książęcej

ZABYTKI NIERUCHOME

Kościół murowany z XIX w (nr rej.: 680/A z 14.07.1969 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/48/72, nr rej. 218/B z dn. 24.05.1972 r.): obejmuje 10 elementów wyposażenia.

Kościół wzniesiony w 1804 roku. Kościół bez charakterystycznych cech stylowych. Murowany, tynkowany. Jednonawowy. Prezbiterium zamknięte wielobocznie, z zakrystią od północy. Szersza nawa z kruchtą od południa. Od zachodu kwadratowa wieża drewniana, konstrukcji słupowej, oszalowana. Wewnątrz strop z fasetą oraz polichromią z 1955 r. Wewnątrz świątyni polichromia pędzla Ignacego Napiecka. Chór muzyczny świątyni drewniany. Dach dwuspadowy o jednej kalenicy, wieżyczka na sygnaturkę w kształcie barokowym, kryta gontem. Na wieży dach namiotowy kryty gontem. Drzwi klepkowe z okuciami z początku XIX wieku.

Kościół posiada ołtarz główny, dwa boczne i ambona, barokowo - klasycystyczne z ok. 1804 roku. W zwieńczeniach ołtarzy bocznych obraz św. Franciszka i Anny, z tegoż czasu. W Kościele znajdują się obrazy: Koronacji Matki Boskiej (dawniej w ołtarzu głównym) z datą 1804 i nieczytelnym nazwiskiem malarza.

Ukrzyżowania ok. poł. XIX w; sześć lichtarzy cynowych, dwa z datą 1705; dzwon 1804; trzy witraże z połowy XIX wieku mistrza - witrażysty Rednera z Wrocławia; zabytkowe organy

Zabytki archeologiczne na obszarze gminy Bralin

Pod względem geograficznym i geologicznym gmina Bralin położona jest w obrębie dwóch jednostek geomorfologicznych. Większa część terenu - usytuowana w południowej i wschodniej części gminy - zlokalizowana jest w południowej i centralnej części Wysoczyzny Wieruszowskiej. Północno-zachodni obszar gminy Bralin stanowi niewielki fragment południowozachodniego skłonu Wzgórz Ostrzeszowskich tworzących wał moren czołowych spiętrzonych wyznaczających maksymalny zasięg stadiału warciańskiego zlodowacenia środkowopolskiego. Budowę powierzchniowych warstw geologicznych tworzą w większości gleby brunatne wytworzone z glin lekkich spiaszczonych oraz gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane zawierające w poziomie orno-próchnicznym piasek gliniasty lekki pylasty na glinach oraz gleby murszowo - torfowe, murszowo - mineralne oraz nieliczne czarne ziemie właściwe.

Na terenie Gminy Bralin zlokalizowano dużą ilość stanowisk archeologicznych. Ich wartość naukowo badawcza i konserwatorska jest różnicowana. Do cennych należą te, które potencjalnie mogą przybliżyć badaczom obraz osadnictwa omawianego regionu w pradziejach i średniowieczu. Te pierwsze reprezentowane są głównie przez stanowiska osadowe - otwarte, zaś drugie to liczne ślady świadczące o lokalizacji pól uprawnych w wiekach średnich i nowożytności. W większości jednak wyżej wymienione pozostałości po działalności ludzi zamieszkujących ówczesnie teren dzisiejszej gminy Bralin nie stanowią jak dotąd potencjalnych miejsc szczegółowej eksploracji archeologicznej.

Przeprowadzone na terenie gminy wstępne rozpoznanie powierzchniowe ujawniło liczne ślady wcześniejszego, pradziejowego osadnictwa związanego z kulturami łużycką (epoka brązu i wczesna epoka żelaza) i przeworską (okres rzymski), natomiast z epok starszych np. epoki kamienia (neolitu) sporadycznie zarejestrowano występowanie stanowisk archeologicznych związanych z kulturą pucharów lejkowatych.

Wyróżnić należy także obszary związane z trwałym osadnictwem średniowiecznym obejmujące w szczególności miejscowości Mnichowice, Czermin, Chojeć i Bralin. Osady te wykorzystwały swego czasu sprzyjającą koniunkturę gospodarczą i położenie na wczesnośredniowiecznym szlaku handlowym prowadzącym ze Śląska na Mazowsze i z Małopolski do Wielkopolski. Inne miejscowości - tj. Mielęcín, Tabor Stary, Nowa Wieś Książęca - o średniowiecznej metryce wymagają systematycznych badań archeologicznych i historycznych.

Szczególnie cennym obiektem archeologicznym jest zlokalizowany w okolicy Bralina późnośredniowieczny dwór obronny wpisany do rejestru zabytków, w przyszłości prowadzone na obiekcie badania archeologiczne mogą przynieść wiele interesujących informacji o historii i kulturze regionu Bralina z okresu od XV do XVII w. Pod wieloma względami – kulturowymi i osadniczymi – interesujące są osady pradziejowe i wczesnośredniowieczne, które mogą stanowić podstawę do podjęcia problematyki osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego.

W chwili obecnej bardzo trudna do sprecyzowania jest wartość poznawcza poszczególnych stanowisk, zwłaszcza związanych z okresami wcześniejszymi. W związku z tym na wytypowanych przez WUOZ stanowiskach archeologicznych należy przeprowadzić szczegółową ich inwentaryzację oraz wykonać badania weryfikacyjno-sondażowe. Na ich podstawie zostanie dokonany wybór obiektów archeologicznych przeznaczonych do wpisu do rejestru zabytków.

Stanowiska Archeologiczne na terenie Gminy Bralin

1. Grodziska - 1 obiekt
2. Osady - 59 obiektów
3. Cmentarzyska - 10 obiektów

1.1 Grodzisko stożkowate

ZABYTEK ARCHEOLOGICZNY

Relikt dworu obronnego, tzw. grodzisko stożkowate – obiekt reprezentujący znaczną w skali regionu wartość historyczną i naukową stanowiący pozostałość po dworze obronnym funkcjonującym od połowy XV do przełomu XVI i XVII wieku. Zachowany w postaci zniwelowanego kopca o wysokości dochodzącej do 1,5 m. ponad płaszczyznę otaczającej łąki. (L.dz. KI-III-5340/100/86 z dnia 19 grudnia 1986 r., pod numerem 488/A)

Podczas badań weryfikacyjnych prowadzonych w obrębie obiektu wydobyta została znaczna ilość zabytkowego materiału ruchomego.

Na terenie Gminy Bralin zlokalizowano tylko jeden obiekt o własnej formie krajobrazowej i jest nim wymieniony powyżej wpisany do rejestru zabytków relikw sedyby mieszkalno-obronnej zwanej także grodziskiem stożkowatym. Obiekt ten zlokalizowany jest w pobliżu Bralina o ok. 500 metrów w kierunku południowo-zachodnim od miejscowości spośród podmokłych łąk w pobliżu niewielkiego ciekę wodnego zwanego Czarną Widawką. Opisywany nasyp wyniesione jest nad poziom terenu do wysokości 1,5 metra z niewielką niecką w środku, założony na rzucie owalu z otaczającymi widocznymi relikwami rowu-fasy o szerokości sięgającej we fragmentach 7 metrów. Przedmiotowe wyniesienie w całości porośnięte jest trawą oraz kilkoma młodymi drzewami i krzewami.

GMINA KĘPNO

Zabytki ruchome i nieruchome na obszarze Gminy Kępno**3.1 Zespół Kościoła Parafialnego w Kępnie: kościół parafialny pw. św. Marcina (1909-11), plebania (2 poł. XIX), dom katolicki (1911, 1934, 1942)**

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Marcina

ZABYTKI NIERUCHOME

Zespół budynków (nr rej.: 752/A z dn. 22.10.1998 r. oraz 804/Wlkp/A z dn. 26.07.2010 r.):

1. Murowany kościół parafialny z lat 1909-1911
2. Murowana plebania z II poł. XIX w.
3. Murowany dom katolicki z lat 1911, 1934, 1942

ZABYTKI RUCHOME:

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/42/72, nr rej. 212/B z dn. 18.05.1972 r.) obejmujące 11 pozycji w rejestrze. Kościół murowany, neobarokowy. Zaprojektowany w 1911 r. przez architekta Rogera Sławskiego na miejscu poprzedniego drewnianego z 1684 r., fundacji Marcina Olszowskiego z Olszowy, starosty wieluńskiego. W ołtarzu bocznym znajduje się obraz Cudowne rozmnożenie chleba sygn. Stankiewicz (przypuszczalnie Aleksander 1824-92 r.), chrzcielnica w kształcie anioła dźwigającego czarę, barokowa z XVIII w., feretron klasycystyczny z 1. połowy XIX w. z obrazami Matki Boskiej z Dzieciątkiem i św. Marcina bpa. Obrazy: portret trumienny Marcina Olszowskiego herbu Prus II, starosty wieluńskiego. Rzeźby barokowe: krucyfik z tęczą dawnego kościoła (ok. 1700 r.), Dzieciątko Jezus oraz dwie rzeźby świętych. Na łuku sklepienia przed ołtarzem głównym Tadeusz Popiel, uczeń Jana Matejki, namalował Królową Niebios, której hołd składają błogosławieni i święci polscy, a aniołowie rzucają pod stopy Matki Bożej polne kwiaty.

3.2 Zespół Starostwa

Administrator/użytkownik/właściciel: Powiat Kępiński, w przypadku parku – częściowa własność

ZABYTEK NIERUCHOMY

Zespół Starostwa (nr rej.: 630/Wlkp/A z dn. 12.02.2008r.)

1. budynek murowany z oficynami, z lat 1901-04
2. budynek murowany z poł. XIX, po 1920
3. park przy Zespole Starostwa

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno

ZABYTEK NIERUCHOMY

Zespół Starostwa (nr rej.: 630/Wlkp/A z dn. 12.02.2008r.)

1. budynek murowany - willa starosty z lat 1920-25

ZABYTEK RUCHOMY

Wyposażenie obiektu (PO-WR 5131 z dn. 26.07.2014 r. , nr rej. 394/WLKP/B z dn. 30.03.2015 r.) - 1 pozycja w rejestrze.

Zespół starostwa powiatowego zlokalizowany jest u zbiegu ulic Kościuszki i ks. Magnuszewskiego. Zespół starostwa powiatowego w Kępnie w obecnym stanie zaprojektowany został pomiędzy 1920 r. a 1925 r. Pierwotnie rolę siedziby starostwa pełnił budynek tzw. starego starostwa zlokalizowanego przy ul. Kościuszki 9 wzniesiony ok. 1889 r. czyli 2 lata po utworzeniu przez ówczesne władze pruskie powiatu kępińskiego. Budynek zachował się do dnia dzisiejszego w niemal niezmiennym stanie. Siedziba władz powiatowych mieściła się w tym budynku do ok. 1920 r. , kiedy to przeniesiono urząd do budynku przy ul. Kościuszki 5, gdzie obecnie mieści się siedziba starostwa powiatowego. Obiekt przy ul. Kościuszki 5 zbudowany został ok. połowy XIX w., a po 1920 r. budynek adoptowano i rozbudowano (parterowe skrzydło południowo-wschodnie) z salą sesyjną. Oryginalnie budynek podzielony był na reprezentacyjną wysoką kondygnację parteru i niższe użytkowe poddasze, otwory okienne zamknięte były półkoliste, a elewacje posiadały dekorację

architektoniczną (pilastry zwieńczone płaskorzeźbionymi wazonami, opaski okienne). Po II wojnie światowej budynek uległ przekształceniom w celu uzyskani większej powierzchni użytkowej, kondygnacje zrównane zostały pod względem wysokości, dodatkowo a adoptowano poprzednią przestrzeń dachową na użytkowe poddasze wprowadzając wstawki o trójkątnych szczytach i trójkątne okna w połaci dachu. Ponadto zmieniona układ fasady północnej wprowadzając dwa symetryczne pozorne ryzality, dobudowana także druga kondygnacje nad skrzydłem pd.-wsch. Podczas rozbudowy starano się nadać bryle i elewacja budynku formy nawiązujące do budynku starego starostwa.

W latach 1920-1925 założona na tyłach budynku starostwa park oraz wybudowana willa starosty, przed która założono ogród. Willa wzniesiona na rzucie prostokąta zbliżonego do kwadratu charakteryzuje się wysokimi schodami przed wejściem, tarasem na tyłach oraz dwoma symetrycznymi, owalnymi ryzalitami w kondygnacji parteru w części południowej. Ponadto willa posiada oryginalny i dobrze zachowany bogaty, klasycystyczny detal architektoniczny (półkolumny, pilastry, płyciny wazony, tralki), również układ wewnętrzny nie uległ znacznym przekształceniom. Zespół starostwa ze wszystkimi elementami tworzy wartościowy przykład historycznego zespołu budowlanego obiektów użyteczności publicznej przełomu XIX i XX wieku wpisuje się w historyczny pejzaż i układ urbanistyczny miasta Kępna.

Fotografia z zasobów archiwalnych Muzeum Ziemi Kępińskiej im. Tadeusza Piotra Potworowskiego

3.3 Murowane domy miejskie

- 1) Rynek nr 26
Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna
ZABYTEK NIERUCHOMY
Budynek (nr rej.: 137/A z 12.07.1968)
Wzniesiony na pocz. XIX w. Murowany, otynkowany. Na planie prostokąta, dwupiętrowy z mieszkalnym poddaszem, nakryty dachem mansardowym, krytym dachówką. Na osi sięń sklepiona krzyżowo. Z zewnątrz na osi elewacji frontowej płaski dwupiętrowy ryzalit, rozczłonkowany w górnej kondygnacji dwiema parami pilastrów. W parterze ryzalitu portal z trójkątnym frontonem. Między kondygnacjami gzyms kordonowy i parapetowy. W narożu budynku wejście zwieńczone trójkątnym sfazowanym szczytem z literami „HS” wpisanymi w okrągły kartusz z dekoracją wolutową i ornamentem roślinnym.
- 2) ul. Kościelna nr 2
Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna
ZABYTEK NIERUCHOMY
Budynek (nr rej.: 138/A z 12.07.1968)
Dom pochodzący z XVIII/XIX w., piętrowy, siedmioosiowy, dwutraktowy z sienią pośrodku; elewacja frontowa o podziałach pilastrami, parter boniowany. Na osi balkon wsparty na dwu parach kolumn. Dach naczółkowy kryty dachówką XVIII/XIX
- 3) Kamienica z oficyną, Rynek 33, 1910,
Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna
ZABYTEK NIERUCHOMY
Budynek (nr rej.: 688/A z 15.11.1993)
Wybudowana ok. 1910 r. usytuowana w zwartej zabudowie pierzei rynku. Budynek kamienicy założony na rzucie prostokąta, z oficyną od strony zachodniej. Budynek trzykondygnacyjny, z użytkowym poddaszem nakryty dachem dwu i trzyspadowym. Budynek oficyny dwukondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym. Elewacje tynkowane, umieszczone na wysokim cokole, o rytmicznym układzie otworów okiennych, zwieńczone wysuniętym gzymsem. W budynku zachowała się pierwotna stolarka okienna i drzwiowa, w części posadzki, podłogi i piece kaflowe.
- 4) Rynek 35,
Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna
ZABYTEK NIERUCHOMY
Budynek (nr rej.: 510/A z 19.03.1969)
Zbudowany w 1 poł. XIX w, o cechach późno klasycystycznych. Dwupiętrowy, na planie litery” L”. Układ wnętrza dwutraktowy z sienią przelotową. Z zewnątrz między kondygnacjami gzyms kordonowy i parapetowy. Okna piętra w obramieniach z kluczami. W trójosiowej kondygnacji przyziemia wejście usytuowane centralnie. Przyziemie częściowo przerobione na lokale handlowe. Dach dwuspadowy kryty dachówką.
- 5) Rynek 36,
Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna
ZABYTEK NIERUCHOMY
Budynek (nr rej.: 1567/A z 26.07.1974)
Wzniesiony w 1833 r., przebudowany w k. XIX w., przed I wojną światową w budynku mieściła się restauracja, a w oficynie rzeźnictwo. Klasycystyczny. Murowany, otynkowany, z płytkami boniami w elewacji frontowej. Dwupiętrowy, częściowo podpiwniczony. Okna górnej kondygnacji prostokątne, między kondygnacjami gzyms kordonowy. Na planie litery „U”. Układ wnętrza dwutraktowy. Wewnątrz na osi przelotowa sięń z półowalną klatką schodową. Nakryty stromym dachem dwuspadowym, kryty dachówką
- 6) ul. Kręta 7,

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek (nr rej.: 511/A z 19.03.1969)

Wzniesiony w poł. XIX w, w l. 1899-1904 pierwsza siedziba Banku Ludowego w Kępnie, w stylu klasycystycznym. Na planie prostokąta, jednokondygnacyjny nakryty stromym dachem dwuspadowym, krytym dachówką. W elewacji frontowej wystawka zadaszona dwuspadowym dachem. Pomieszczenia w układzie dwutraktowym z klatką schodową.

7) Remiza strażacka, ul. Kościuszki 2,

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno, użytkownik Ochotnicza Straż Pożarna w Kępnie

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek (nr rej.: 261/Wlkp/A z 21.11.2005)

3.4 Bożnica – Synagoga, 1814-1815, 1893

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowany budynek synagogi z XIX w. (nr rej.: 139/A z 12.07.1968)

Synagoga wniesiona w latach 1814-15 przez braci Fryderyka Wilhelma i Karola Fryderyka Schefflerów z Brzegu, na miejscu poprzedniej z 1689 r. Klasyczna, orientowana, częściowo podpiwniczona. Duże zniszczenie synagogi spowodowane zostało pożarem 16 maja 1973 r.. Częściowy remont przeprowadzono w latach 1987-1991. W roku 1674, Żydom kępińskim nadano przywilej m. in. przyzwalający im budować na ulicy, nazwanej odąd Żydowską (na wschód od Rynku) domy mieszkalne, bóżnicę i łaźnię oraz założyć cmentarz. Biskup wrocławski, do którego diecezji należało Kępno, nadał im w roku 1689 przywilej swobodnego wykonywania praktyk religijnych. Wówczas powstała w nowo założonym mieście pierwsza bóżnica (miało to miejsce po wybudowaniu zboru protestanckiego (w roku 1664) oraz kościoła w roku 1684). Budowle te były pierwotnie drewniane. Bóżnica, która ustąpiła miejsca w roku 1814 nowej murowanej pochodziła z XVII wieku. Dnia 31 maja 1814 roku zawarty został kontrakt pomiędzy dwoma architektami ze śląskiego Brzegu, Fryderykiem Wilhelmem i Karolem Fryderykiem Schefflerami, a kępińską Gminą Żydowską.

Wybudowana w latach 1814 -1815 przez mistrzów murarsko-ciesielskich Fryderyka Wilhelma i Karola Fryderyka Schefflerów z Brzegu, w miejsce drewnianej rozebranej ok. 1689 r., odnowiona w 1893 i 1924 -1925 roku.

Częściowo podpiwniczona, murowana z cegły, tynkowana i częściowo boniowana. Założona na nucie nieregulowanego prostokąta z kwadratową salą modlitwy, przy której od zachodu prostokątny przedsionek

z dwiema klatkami schodowymi i kwadratowa lokalność, fasada główna, pięcioosiowa w czterech kolumnach przyściennych, wystających w formie ryzalitu z lica ściany; od południa niewielka przybudówka. Fasada budynku z monumentalnym portykiem tokańskim nawiązuje do fasady Opery w Poznaniu. Na piętrze znajdowała się galeria dla kobiet, otwarta arkadami na salę główną. Sala nakryta pozornym sklepieniem klasztornym. Zachowane fragmenty stiukowej dekoracji klasycystycznej oraz stolarki z czasów budowy. Fasada frontowa pięcioosiowa z wysuniętym ryzalitowo portykiem na osi, rozczłonkowanym czterema przyściennymi półkolumnami zwieńczona balkonem i trójkątnym tympanonem, w którym dekoracje z motywem autentycznych gryfów, narożniki ścięte opilastowane. Okna w dwóch rzędach częściowo z pierwotną stolarką dolne prostokątne z przeważnie zamkniętym łukiem, górne półkoliste. Dach czterospadowy kryty dachówką okienkami od strony wschodniej. Synagoga na mocy ustawy z 1997 roku o restytucji mienia żydowskiego została zwrócona Gminie Wyznaniowej Żydowskiej we Wrocławiu. W 2009 roku na podstawie darowizny Gmina Żydowska przekazała ją Gminie Kępno.

3.5 Park miejski z aleją lipową, 1908

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno

ZABYTEK NIERUCHOMY

Publiczny park miejski z 1908r. (nr rej.: 736/Wlkp/A z 12.03.2009)

Park miejski w Kępnie to publicznego parku krajobrazowego zlokalizowanego w układzie urbanistycznym z charakterystycznymi alejkami z ponad stuletnich drzew zbiegającymi się pod kątem prostym. Główna aleja parkowa usytuowana jest na osi ulicy Dąbrowskiego. Park został założony na rzucie zbliżonym do trapezu w 1908 roku jako park publiczny (miejski) przylegający jednym z boków do nowopowstałej linii kolejowej (obecnie nieczynnej). Pierwotna powierzchnia parku wynosiła ok. 5 ha obecnie położony jest w ciągu ul. Dąbrowskiego i Powstańców Wielkopolskich. W części północno-wschodniej park łączy się z zadrzewioną aleją biegnącą wzdłuż ulicy Dąbrowskiego w kierunku wschodnim w stronę centrum miasta. Poza typowymi dla krajobrazu polskiego drzewami tj. sosną, świerkiem, bukiem, grabem, klonem, lipą, topolą i brzoza w parku można dostrzec drzewa takie jak: tulipanowiec amerykański, cyprysik błotny, platan klon listny, lipa szerokolistna, strączyn żółty czy sosna limbę.

3.6 Ratusz, Rynek, 1835

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowany budynek magistratu (nr rej.: 1155/A z 6.06.1970)

Obiekt wybudowany w stylu klasycystycznym w 1835 roku. Był siedzibą magistratu i sądu. Budowla dwukondygnacyjna z frontem wysuniętym przed fasadę, dwuspadowym dachem pokrytym dachówką, na którego szczycie, na osi głównej została wybudowana niska, krępa wieżyczka z zegarem. W 1866 roku został rozbudowany. Do wydłużonej na rzucie prostokąta budowli zostały dołączone dwa prostokątne ryzality boczne, wysunięte przed elewację główną (zachodnią). Wieżyczka na dachu również została przebudowana. Została zachowana murowana, kwadratowa podstawa, do której dobudowano ośmiokątny, drewniany trzon z arkadowymi przezroczami, pokryty stożkowym hełmem z chorągiewką na iglicy. Budowla mieści się w Ryнку. Obecnie budynek został wyremontowany i jest siedzibą władz miejskich.

3.7 Magistrat, obecnie muzeum, 1846, 2 bramy wjazdowe na podwórze

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowany budynek magistratu obecnie siedziba muzeum miejskiego (nr rej.: 222/Wlkp/A z 30.03.2005)

Gmach został wzniesiony w 1846 r. i od samego początku aż do 1975 r. pełnił funkcję magistratu. Magistrat, posadowiony w cieniu wybudowanego w 1835 r. Ratusza i siedziby Sądu Ziemsko-Miejskiego, dwukrotnie od niego mniejszy. Architektura gmachu nawiązuje do stylów historyzujących, a w szczególności – neogotyku i neorenesansu. Zwarta i nieco surowa w formie, dwukondygnacyjna bryła została wzniesiona na planie prostokąta i zwieńczona strzelistym dachem. Na parterze znajdowały się pomieszczenia urzędnicze przykryte

sklepieniem krzyżowym (wskazują na to pozostałości sklepienia), a na piętrze – reprezentacyjna sala posiedzeń. Obiekt pełnił swoją pierwotną funkcję aż do 1975 r. Następnie mieściły się tu Urząd Stanu Cywilnego oraz Kępiński Dom Kultury, a następnie biblioteka i galeria sztuki; resztę pomieszczeń wynajmowano. Ostatecznie, w pierwszej dekadzie XXI w. budynek całkowicie opustoszał. Obecnie po kapitalnym remoncie finansowanym ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego obiekt pełni siedzibę Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego.

3.8 Szkoła z salą gimnastyczną, 1912-1914

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek murowany (nr rej.: 98/Wlkp/A z 15.07.2002)

Budynek z 1912 roku. Plan budynku obejmował 20 izb lekcyjnych, salę gimnastyczną i boisko. Wybuch II wojny światowej spowodował upadek szkolnictwa. W czasie II wojny w budynku utworzono szkołę podstawową dla dzieci niemieckich. W 1944 roku przez krótki czas znajdował się tu wojskowy szpital wojenny. Pełnił on też funkcję koszar.

Zakończenie wojny rozpoczęło nowy etap w dziejach szkoły. W opustoszałym i zdewastowanym budynku pojawili się pierwsi nauczyciele. Przy pomocy młodzieży przystosowano sale na izby lekcyjne.

3.9 Gimnazjum – obecne Liceum Ogólnokształcące, 1912 oraz ogrodzenie z bramą

Administrator/użytkownik/właściciel: Powiat Kępiński

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek murowany z 1912r. (nr rej.: 262/Wlkp/A z 21.11.2005)

Początek historii budynku Gimnazjum w którym obecnie mieści się Liceum Ogólnokształcące im. mjr Henryka Sucharskiego, datuje się na 1842 rok. W tym to czasie otwarto jednoklasową szkołę rektorską przygotowującą uczniów do nauki w czwartej klasie gimnazjum lub w szkole realnej. Po 20 latach starań lokalnej społeczności, władze pruskie pozwoliły na utworzenie trzyklasowej wyższej szkoły miejskiej, która utrzymywała gmina. Szkołę umieszczono w trzech klasach elementarnej szkoły żydowskiej przy ulicy Szkolnej.

W 1874 w wyniku kolejnych starań magistratu kępińskiego udało się uzyskać zgodę władz i przekształcić szkołę w gimnazjum, jednak bez pełnych praw, dotyczyło to uprawnień do jednorocznej służby wojskowej. Pełne prawa gimnazjum w Kępnie uzyskało w 1912 roku. W ty też roku rozpoczęto naukę w nowym budynku użytkowanym do dziś. W 1920 roku zostało utworzone polskie gimnazjum, którego twórcą i dyrektorem był Błażej Grobicki. W 1930 roku zostało zlikwidowane żeńskie gimnazjum państwowe i nastąpiła reorganizacja szkoły w wyniku której utworzono Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne. Po II wojnie światowej w 1949 roku na bazie w/w placówki oświatowej powstaje liceum ogólnokształcące któremu w 1975 roku nadano imię mjr Henryka Sucharskiego.

Budynek wzniesiono w 1910-1912 w stylu wczesnego modernizmu z zastosowanie wielu różnorodnych form stylistycznych. Gmach wzniesiono na rzucie litery „L” w większości trójkondygnacyjny z dostawionym od wschody dwukondygnacyjnym budynkiem mieszkalnym o jednorodnych formach stylizacyjnych.

Budynek złożony z kilku zróżnicowanych pod względem kształtu wysokości kubicznych brył nakrytych dachami wielopołaciowymi z sześcioboczną wieżą zegarowa górującą nad korpusem głównym.

Elewacja zewnętrzna z zachowaną pierwotną dekoracją architektoniczną w postaci płyt dekoracyjnych oraz portal przed północnym wejściem z rzeźbionym orłem w zwieńczeniu. Od strony południowej widokowa galeria nad arkadowym gankiem. We wnętrzu obiektu dobrze zachowana stolarka okienna, drzwiowa oraz klatka schodowa w poziomie drugiej i trzeciej kondygnacji, a także oryginalny wystrój wnętrz wraz z kamiennymi zlewami i witrażami. Od strony północnej i zachodniej budynek otoczony murem ogrodzeniem z bramą oraz zwieńczonymi dekoracyjnymi wazonami.

3.10 Szkoła gminy żydowskiej, 1837

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek murowany (rej.: 99/Wlkp/A z 16.07.2002)

Początek historii budynku datuje się na 1874 rok.

Wtedy to Gmina Żydowska uzyskała od Marcina Olszowy Olszewskiego, ówczesnego właściciela majątności kępińskich, przywilej wybudowania synagogi, domu dla rabina i kantora, mykwy, cmentarza oraz pozwolenia na prowadzenie szkoły. Przywilej ten ograniczał ludność żydowska do zamieszkania w wyznaczonej na ten cel dzielnicy zwanej „Kamsiatką”. W 1837 roku, wprowadzono wyznaniowe związki szkolne, gmina żydowska pobudowała nowy piętrowy budynek szkoły przy ul. Szkolnej. W obiekcie tym mieściły się cztery klasy szkolne oraz dwa mieszkania dla nauczycieli. Szkoła istniała do 1875 r. W roku 1865 w trzech klasach elementarnej szkoły żydowskiej, umieszczono trzyklasową wyższą szkołę miejską, przekształcona w roku 1874 na progimnazjum, a później na pełne gimnazjum. Następnie aż do likwidacji w roku szkolnym 1928/1929 w budynku mieściła się miejska szkoła żeńska, przekształcona w 1910 roku w liceum i gimnazjum żeński typu humanistycznego. Po odzyskaniu niepodległości budynek po byłym gimnazjum żeńskim przeznaczono na cele szkolne – mieściła się w nim szkoła podstawowa nr 2. Budynek przejął Skarb Państwa. Przez wiele lat w obiekcie mieściła się Specjalna Szkoła Podstawowa nr 4. W 2013 r. budynek został sprzedany przez Starostę i trafił w prywatne ręce.

Budynek wybudowany o frontach klasycystycznych, charakterystyczny dla budynków publicznych, założony na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny nakryty dachem dwuspadowym. Na zewnątrz otynkowany, posiadający otwory okienne i blendy symetryczne rozmieszczone, ujęte prostymi opaskami. We wnętrzu zachowany pierwotny układ, z centralnie usytuowanym hollem i praktycznym pomieszczeń. Stolarka okienna i drzwiowa zachowana

z pozostałościami mosiężnych okuć.

3.11 Bank Ludowy, 1912

Administrator/użytkownik/właściciel: Spółdzielczy Bank Ludowy w Kępnie

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowany budynek z 1912 r. (rej.: 100/Wlkp/A z 18.07.2002)

Budynek banku Ludowego w Kępnie wzniesiono w 1912 roku. Obiekt narożny położony w zabudowie zwartej, założony na rzucie zbliżonym do litery L z dwoma przelotowymi hollami i klatkami schodowymi, dwutraktowy. Na parterze z reprezentacyjną salą pośrodku której umieszczono podporę w postaci dekoracyjnie

opracowanego filara. Budowla dwukondygnacyjna, nakryta dachem mansardowym zwieńczona jedno-, dwu-, trójosiowymi wstawkami oraz niewielkimi facjatkami. Elewacje otynkowane, opracowane architektonicznie z cokołem wydzielonym masywnym gzymsem, artykułowane wertykalnie regularnie rozczłonkowanymi otworami okiennymi i pilastrami. Otwory okienne ujęte opaskami, prostokątne płyciny z uszami w narożach, płyciny drugiej kondygnacji zdobione elementami wici roślinnej kwiatów i owoców. W zwieńczeniu otwory z naturalistyczny symbolem zwierzęcej głowy z podwieszonym kasetonem. Pilastry boniowane na poziomie ostatniej kondygnacji zwieńczone impostami. Fryz z prostokątami płycinami dekorowany na osi podpór koszem wypełnionym owocami. Czytelny pierwotny układ i wewnętrzny podział

funkcjonalny wszystkich kondygnacji zgodnie z projektowanym przeznaczeniem. Zachowana w większości stolarka okienna i drzwiowa. Budynek charakterystyczny dla epoki historyzmu.

3.12 Budynek wodociągów z wieżą ciśnień, pocz. XXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Kępno Wodociągi Kępińskie sp. z o.o.

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek murowany z początków XX w. (rej.: 112/Wlkp/A z dn. 7.03.2003)

Początek historii obiektu – zespołu wodociągów miejskich w Kępnie składa się z wodociągowej wieży ciśnień wraz z przepompownią, stacją uzdatniania wody i budynkiem administracyjno- mieszkaniowym to początek XX w. Na początku XX wieku zarząd miasta zdecydował się na budowę, nowoczesnego, centralnego wodociągu miejskiego obejmującego również sieć kanalizacyjną. Kępno czerpało wodę z 21 studni miejskich publicznych i 90 prywatnych w których jakość wody była bardzo niska. W latach 1903-1904 wzniesiony został kompleks budowlany na podstawie projektu inżyniera Mestia z Wrocławia. Po przeprowadzeniu badań hydrotechnicznych ustalono lokalizację ujęć wody w rejonie ul. Wrocławskiej na zachodnim skraju miasta. Tutaj też zbudowano stację uzdatniania wody, przepompownię i wieżę ciśnień, Zespół wodociągów miejskich rozbudowany i zmodernizowany, zwłaszcza na początku lat 60-tych XX wieku utrzymał generalny plan architektoniczno-urbanistyczny oraz architekturę budowli technicznych – bryłę, elewację). Architektura zespołu czerpie z historyzmu nawiązując do wzorców ikonograficznych budownictwa średniowiecznego, w przypadku wieży ciśnień – obronnego. To architektura gotyku ceglanego, tak chętnie adoptowanego do architektury przemysłowej przełomu XIX i XX wieku. Znajdujemy tutaj wartościową próbę łączenia form przemysłowych z tradycją historyczną pozbawioną przy tym naśladownictwa formalnego. Budynek stacji pomp i oczyszczalni posiada już współczesne wyposażenie nie posiadające wartości historycznych. Chronić należy tutaj układ urbanistyczny zakładu oraz bryłę, elewacje budowli. Jest to jeden z najcenniejszych zespołów wodociągowych w Wielkopolsce prezentujący czytelny do dziś model wodociągu miejskiego z początku XX stulecia.

Wieża kryje zbiornik typu Intze, głowica zyskała płaską, mocno nadwieszoną podstawę gdy zazwyczaj w wieżach tego typu trzonu głowicę jest kształtowane w sposób płynny. W tym aspekcie w odniesieniu do klasyfikacji wieżowych zbiorników wodnych opracowanych przez S. Januszewskiego wieżę tą umieszczamy w grupie C, w typie przejściowym dla wieży grupy D – typu „grzybka”. Kubatura wieży – 4527m². Wieża ciśnień wybudowana jest z cegły ceramicznej, detal tynkowany. Obiekt nie jest podpiwniczony. Wieża jest integralnie związana z przepompownią, stacją uzdatniania wody i budynkiem administracyjno-biurowym. Budowlę można podzielić na : partię podstawową, jednokondygnacyjną partię centralną trzon mieszczącego zbiornika

wody, dwunastokątną głowicę mocno nadwieszoną nad trzonem, wszystko zwieńczone ostrosłupowym przykryciem dachowym.

3.13 Zespół pałacowy i folwarczny w Mikorzynie: pałac, obecnie dom nr 165, 1786, 2 poł. XIX; park (1874), ogrodzenie z 5 bramami (1870-80), gorzelnia (1870-80), spichrz (1870-80), stajnia (1870-80)

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa, Agencja Nieruchomości Rolnych w Poznaniu

ZABYTEK NIERUCHOMY

Zespół pałacowy i folwarczny (nr rej.: 489/A z dn. 22.12.1986 r. oraz 242/Wlkp/A z dn. 12.07.2006 r.)

Dworek, którego początki sięgają 1786 r., położony jest w parku w kształcie trapezu. Ogród otacza płot ze słupkami z dekoracją neogotycką z końca XIX w. Goebel dobudował na dworku piętro zwieńczone attyką z krenelazem i wieżyczkami w narożnikach. Od frontu budowli widnieją ryzalit i balkon z metalową balustradą. Zachował się również płaski dach. Z werandy – przez obszerną sień wchodziło się do biblioteki.

Park założony w 1874 roku z inicjatywy ówczesnego właściciela majątku Ludwika Goebela. Park posiada usiadą układ przestrzenny o charakterze krajobrazowym. Wzdłuż południowo-zachodniej granicy parku biegnie aleja dębowa będąca pomnikiem przyrody. W parku występują cenne okazy drzew w tym dęby szypułkowe i czerwone, lipy, wiązy, sosny oraz kasztanowce białe. W części przypałacowej park otoczony jest ogrodzeniem w postaci murowanych słupków z przeszłami ze sztachet z motywem trójliścia. Na jednym ze słupków ogrodzenia widnieje data 1914. W parku zachowało się pięć murowanych bram wjazdowych utrzymanych w stylistyce neogotyckiej. W pobliżu pałacu w 1878 wybudowana została rządcówka wraz z zespołem folwarcznym, budynkami gorzelnii, spichlerza i stajni.

3.14 Kościół parafialny pw. Św. Idziego obecnie Sanktuarium św. Idziego, 1928-1933

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Idziego w Mikorzynie

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół murowany z lat 1928-1933 (KL-III-860/46/72 nr rej. 216/B z dnia 24.05.1972r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/46/72 z dn. 24.05.1972; Nr. 216/B) obejmuje 11 pozycji w rejestrze.

Kościół murowany wybudowany w miejsce starego drewnianego z XVII w. Neobarokowy, zbudowany w latach 1928-1933 według projektu Stanisława Mieczkowskiego, wykończony w latach 1947-51. W Mikorzynie parafia pw. św. Idziego istnieje już co najmniej 700 lat. Ołtarz główny zdobi figura datowana na 1500 r. znajduje się w głównym ołtarzu i jest zasłaniana ruchomym obrazem. Tak zasłonięta przetrwała okres wojny. Podjęcie budowy było dużym wyzwaniem. Świątynia powstała na palach, na podmokłym terenie w miejscu objawienia się św. Idziego. Mikorzyn jest jednym z najstarszych ośrodków kultu św. Idziego w Polsce.

Figura należy niewątpliwie do najwartościowszych dzieł snycerskich epoki późnogotyckiej. Figurę wykonał Tilman Riemenschnaider.

3.15 Zespół dworski w Domaninie, koniec XIXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowany dwór z końca XIX w. (Nr rej.: 493/A z 21.04.1987)

Dwór z końca XIX w., murowany, piętrowy, nietynkowany, z boku wieża, ozdobny portal, dach mansardowy kryty łupkiem, przed wejściem znajduje się taras betonowy,

Do dworu przynależny park z XIX/XX w. w przeważającej części z kasztanowcami i olchami,

W parku dąb o obwodzie 401 cm przy bramie wjazdowej, dąb o obwodzie 300 cm w północnej części parku, przy dworze dąb czerwony o obwodzie 380 cm i świerk pospolity o obwodzie 200 cm,

Dom zarządcy przy wjeździe do folwarku, pochodzący z końca XIX w., murowany,

Spichlerz drewniany z 1825 na terenie folwarku. Aleja 20 kasztanowców przy drodze od szosy do dworu, odgałęzia się od niej w kierunku południowym szpaler 6 topoli o obwodzie do 330 cm.

Przedwojennymi właścicielami majątku była rodzina Krzywoszyńskich.

3.16 Kościół parafialny pw. NMP Wniebowziętej w Kierznie, 1871, 1948

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia pw. NMP Wniebowziętej w Kierznie

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z 1871r. (KL-III-85/8/61 z dn. 27.12.1961 nr rej.: 870/Wlkp/A z dn. 15.10.2012)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/44/72 nr. rej. 214/B z dn. 23.05.1972) obejmuje 15 pozycji w rejestrze.

Kościół istniał zapewne w XIV w. ; XVI w. wzmiankowany jako parafialny. Restaurowany w 1871 roku i 1948 roku. Orientowany. Drewniany, konstrukcji zrębowej z wieżą i składnikiem konstrukcji słupowej, zewnątrz oszalowany. Jednonawowy. Prezbiterium zamknięte wielobocznie z zakrystią z dwiema kaplicami od pn. i pn. tworzącymi transept, otwierającymi się do nawy arkadami. Od zach. Kwadratowa wieża. Od południa w narożniku przy kaplicy niewielki składzik. W prezbiterium i nawie stropy lekko wygięte w pozostałych lokalnościach płaskie. Na belce tęczowej krucyfiks oraz dwustronne rzeźby Matki Boskiej i św. Jana, barokowe. Chór muzyczny drewniany, wsparty na dwóch słupach poł. XIX w. Okna zamknięte łukiem półkolistym. Dach dwuspadowy, kryty blachą. Wieżyczka ma sygnaturę kształtu barokowego. Wieża dwukondygnacyjna o ścianach lekko pochyłych, kryta hełmem baniastym z latarnią.

3.17 Kościół parafialny pw. św. Jadwigi Śląskiej w Olszowie, 1749

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jadwigi Śląskiej

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z 1749r. (nr rej.: 607/A z 31.12.1990r.)

ZABYTKI RUCHOME

Posażenie (KL-III-860/50/72, nr. rej. 220/B z dn. 24.05.1972 r. L.dz.KS. Z.II-1/3/50 nr ewid. WZ 2/4047 z dnia 30.06.1950r, PSOZX-Kal-5330/12/93, nr rej. 110/B z dn. 20.12.1993r.) 10 pozycji w rejestrze.

Parafia wymieniana w wzmiankach historycznych od 1553 roku. Kościół obecny wzniesiony na miejscu poprzedniego konsekrowanego w 1623 roku, uposażonego w 1659 r. przez Jana Szyszkowskiego, sędziego ziemskiego kaliskiego. Orientowany. Drewniany, konstrukcji zrębowej, zewnątrz i wewnątrz oszalowany. Jednonawowy. Prezbiterium zamknięte wieloboczne z kwadratową zakrystią z 1870 r. od pn. szersza nawa z dwiema prostokątnymi kaplicami od północy i południa, tworzącymi transept. W narożniku między nawą a południową kaplicą prostokątną przybudówką mieszcząca kruchtę oraz schody na chór muzyczny. Od zachodu kwadratowa wieża konstrukcji słupowej, oszalowana. Wewnątrz stropy. Chór muzyczny wsparty na dwóch słupach. Dach nad nawą i prezbiterium o wspólne kalenicy, z wieżyczką na sygnaturkę kształtu barokowego. Na kaplicach dachy dwuspadowe, nad zakrystią i przybudówką pulpitowe, kryte gonem. Wieża o ścianach pochyłych zwieńczona baniastym hełmem z latarnią, krytym blachą. Ołtarze boczne:

- 1) tryptyk malowany, renesansowy z 1595 r., sygn. .MB; w polu środkowym Ukrzyżowanie z postaciami klęczącymi fundatorami i kartuszami z herbami Poraj i literami SS oraz Nałęcz z literami ZO; na awersach skrzydeł św. Stanisław i Elżbieta, na rewersach Chrystus i Matka Boska Bolesna; zwieńczeniu Bóg Ojciec w otoczeniu Chrystusa i Matki Boskiej; w predelli Ostatnia Wieczerza.
- 2) późnorenesansowy ołtarz z ok. połowy XVII w., z herbem Ostoja i literami Mikołaja Szyszkowskiego podkomorzego wieluńskiego; w polach bocznych obrazy św. Mikołaja Stygmatyzacji św. Franciszka;
- 3) niearchitektoniczny, rokokowy 2 połowa XVIII w.

Ambona z 1 połowy XIX w. Chrzcielnica w kształcie anioła podtrzymującego czarę z grupą Chrystusa Chrzcziciela na pokrywie z XVIII w.. Monstrancja rokokowa z datą 1788 r. Dwa ornaty z XVIII w. Dzwon ufundowany przez Ernesta Wilhelma V.Sahlich, komendanta twierdzy Breda w służbie holenderskiej, sprawiony do kościoła w Cieślach (pow. Oleśnicki), odlany przez Zygmunta Goetla we Wrocławiu w 1693 r.

3.18 Kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Świbie, XVIII w.

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z XVIII w. (nr rej.608 z dn. 31.12.1990 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/57/72, nr rej. 227/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje – 7 pozycji w rejestrze. Obiekt wzmiankowany jako kaplica w 1553 roku, wzniesiony rzekomo przez Paulinów z Wieruszowa. Obecny kościół zbudowano w XVIII w. powiększony od zachodu w 1924 roku. Odnowiony w 1945 r. i 1952 r. Orientowany. Drewniany, konstrukcji zrębowej, nawa szalowana. Jednonawowy. Prezbiterium zamknięte wielobocznie z zakrystią od północy szersza i wyższa nawa z kruchtami od południa. i zachodu Wewnątrz strop. Na belce tęczowej krucyfiks prawdopodobnie z XVI w. Chór muzyczny drewniany, na sześciu słupach. Dachy dwuspadowe kryte blachą. Nad nawą wieżyczka na sygnaturkę kształtu barokowego. Ołtarz główny z ok. poł. XIX w. Feretron w XVIII/XIX w. Rzeźby: Matki Boskiej z Dzieciątkiem, Św. Katarzyny i Barbary późnogotyckie, pocz. XVI w. (pierwotnie środek tryptyku), Matki Boskiej Bolesnej z 2 połowy XVI w. (uszkodzona), nieznanego świętego barokowego oraz dwa krucyfiksy z XVIII/XIX w.

3.19 Zespół folwarczny w Hanulinie: dwór, obora, spichlerz, park, przełom XIX i XXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa, Agencja Nieruchomości Rolnych w Poznaniu

ZABYTEK NIERUCHOMY

Dworek murowany budowany na przełomie XIX i XX wieku (Nr rej. 753/A z dn. 07.11.1998 r.)

Dworek zbudowany został na przełomie XIX i XX wieku, posiada cechy stylu klasycystycznego. Budowla piętrowa, podpiwniczona, otynkowana z wystawką, wsparta dwoma kolumnami, pokryta czterospadowym dachem z ryzalitem w zachowanych proporcjach.

Od zachodu widnieje wystawka z tarasem. W części południowej również znajduje się taras. Okna umieszczone są symetrycznie i prowadzą od środkowej sieni. Do głównego wejścia wiodą szerokie schody. Na dachu usytuowano symetrycznie trójkątne wystawki.

Za dworkiem położony jest park. W 1881 roku właścicielem majątku ziemskiego był Julius Kirschner, a w latach międzywojennych Ignacy Stefaniak. Posiadłość liczyła wówczas 488 ha.

3.20 Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Myjomicach

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Wszystkich Świętych

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół murowany z 1853 r. (Nr rej.: 217/B z dn. 24.05.1972 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/47/72, nr rej. 217/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmujące 3 pozycje w rejestrze.

Parafia funkcjonuje od XIV w. Kościół drewniany z 1686 roku, spalony w 1851 roku. Obecnie murowany zbudowany w 1853 roku przez architekta Bolesława Ballenstaedta. Trzy ołtarze z czasów budowy kościoła. Dwa lichtarze na paschał wczesnobarokowe z XVII w. z herbem Wąż właścicieli Myjomic Wężyków z Osin. Pacyfikał ok. poł. XIX w. Plebania zbudowana w 1835 roku. Murowana, tynkowana. Parterowa. Wnętrze dwutraktowe z sienią na osi. Od frontu nowszy ganek.

Zabytki archeologiczne na obszarze Gminy Kępno

W ewidencji zabytków archeologicznych ujęto 184 stanowiska jedno- i wielokulturowe, na których stwierdzono różne funkcje osadnicze. W oparciu o przeprowadzoną kwerendę zewidencjonowanych zabytków archeologicznych należy wyróżnić trzy stanowiska o własnej formie krajobrazowej

1. Grodzisko z okresu wczesnego średniowiecza i czasów nowożytnych w Kępnie - relikty archeologiczne (nawarstwienia kulturowo-osadnicze) od czasów starożytnych po okres nowożytny starego miasta Kępna PSOZ-kał IZN 40/20/95 nr rej. 703/A, wpis z decyzją z dnia 14.03.1995r.
Wpis obejmuje ulice: Rynek, Ratuszowa, Stara, Słodowa, Orzeszkowej, Rzeźnicka, Kraszewskiego, Spokojna, Poniatowskiego, Sieroca, Kręta, Kościuszki, Staszica, Zamkowa, Szkolna, Aleje Marcinkowskiego, Warszawska, Kościelna.
1. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Kierznie wpisane do rejestru zabytków – grodzisko wczesnośredniowieczne KL-III-870/2/74 nr rej. 339/Wlkp/C z dnia 18.08.2008r.

2. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Myjomicach wpisane do rejestru zabytków – grodzisko wczesnośredniowieczne Kl-III-870/1/74 nr rej.348/Wlkp/C z dnia 22.08.2008r.

Pozostałe obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych to m.in.:

1. 4 cmentarzyska – kultury łużyckiej w Mechnicach, Mikorzynie, Kępnie (tzw. Górka Wiatrakowa) i kultury przeworskiej w Kępnie
2. 102 osady- najliczniej reprezentowane przez kulturę łużycką, kulturę przeworską z okresu rzymskiego oraz osadnictwo średniowieczne
3. 1 obozowisko kultury hamburskiej w Mechnicach

Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy Kępno

1. Grodziska - 3 obiekty
2. Osady - 175 obiektów
3. Cmentarzyska płaskie - 4 obiekty
4. Inne – 2 obiekty

ŁĘKA OPATOWSKA

Zabytki ruchome i nieruchome na obszarze Gminy Łęka Opatowska

4.1 Park Dworski w Łęce Opatowskiej, II poł. XIXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Łęka Opatowska

ZABYTEK NIERUCHOMY

Park krajobrazowy z II poł. XIX w. (nr rej.: 726/A z 14.05.1996r.)

Park krajobrazowy w miejscowości Łęka Opatowska powstał w II połowie XIX w. na powierzchni 4,14 ha. Posiadał bardzo czytelny układ przestrzenny. Sądząc z nieregularnego zarysu miał charakter parku angielskiego, a granice wytyczały pierwotnie i obecnie rowy. Na terenie parku znajdują się 742 drzewa, a wśród nich sporą grupę stanowią drzewa okazowe o dużych wartościach dendrologicznych.

Na wyróżnienie zasługują wiązy szypułkowe, lipy drobnolistne, klony pospolite i kasztanowce białe, rosnące po stronie północnej parku. W środkowej części parku znajdują się grupy jesionów wyniosłych. Przy dawnej rządówce przetrwały daglezie, a w pobliżu graby pospolite oraz lipy drobnolistne. Wśród rosnących drzew 52 przekroczyły 100 lat, co świadczy o tym, że rosły tutaj przed budową istniejącego dworu. Zachowały się częściowo niektóre drogi parkowe.

Obecnie park składa się z dwóch części: północnej, krajobrazowej i południowej stanowiącej całkowicie zniekształcony obszar dawnych ogrodów dworskich. Został on otoczony od strony północnej i częściowo zachodniej przylegającymi polami uprawnymi i łąkami.

Z dawnego układu kompozycyjnego zachowana jest w stanie nienaruszonym otulina parku, biegnąca częściowo wzdłuż wschodniej, a przede wszystkim północnej i zachodniej krawędzi parku. W kierunku południowym od dworu zachowany jest w stanie szczątkowym ślad podjazdu, natomiast w części północnej układ przestrzenny parku był zniekształcony w znacznie większym stopniu, chociażby poprzez budowę w latach 70-tych XX wieku dodatkowego, prostopadłego skrzydła szkolnego. W ramach obecnie realizowanego projektu rewaloryzacji założenia parkowego obecnie trwają starania o przywrócenie tej części parku dawnej wartości historycznej i artystycznej. Obiekt uznany został za dobro kultury i wpisany w rejestr zabytków.

4.2 Pałac Szembeków w Siemianicach, 1835, 1994

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa – Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, użytkownik:

Leśny Zakład Doświadczalny

ZABYTEK NIERUCHOMY

Pałac murowany z 1835r, (nr rej.: 682/A z 14.07.1969 oraz 1394/A z 24.02.1973 r.)

Obiekt powstał w 1835 roku dla gen. Piotra Szembeka, właściciela posiadłości ziemskiej. Do chwili obecnej zachowały się zmiany pseudo renesansowe nadane pałacowi w czasie przebudowy w roku 1894. Po dewastacji w okresie II wojny światowej (zerwanie pokrycia dachu) miał miejsce remont pałacu w 1951 roku, który sprowadzał się do wykonania zabezpieczeń i nie miał charakteru remontu kapitalnego. W chwili obecnej pałac jest siedzibą Leśnego Zakładu Doświadczalnego Akademii Rolniczej w Poznaniu. Pałac zbudowany jest z cegły. Jest budynkiem dwukondygnacyjnym, całkowicie podpiwniczonym, posiadającym strych użytkowy. Parter i I piętro zajmuje dyrekcja LZD, pracownie doświadczalne, pokoje gościnne oraz mieszkanie dyrektora. Piwnica jest wykorzystywana dla potrzeb stołówki, na pomieszczenia gospodarcze, skład opału i kotłownię. Zasadnicza bryła pałacu posiada wyodrębnioną ryzalitem część centralną, wysuniętą zarówno z elewacji frontowej, jak i ogrodowej. Pałac został skomponowany z wyraźnie zaznaczoną osią symetrii (poprzednią i podłużną). Kompozycję tę podkreśla wysunięty centralny portyk wejściowy elewacji frontowej (zachodniej) oraz wysunięcie tarasu i balkonu w elewacji ogrodowej (wschodniej). Od strony północnego szczytu znajduje się cofnięta boczna część bryły pałacu (z wejściem pomocniczym w elewacji frontowej), przy zachowaniu osiowości kompozycji zasadniczego korpusu pałacu. Od strony południowego szczytu obiektu usytuowana jest niewielka przybudówka, stanowiąca przedsiónek wejścia bocznego do mieszkania dyrektora.

Przybudówka ta na poziomie parteru jest niemal całkowicie przeszklona, Elewacja frontowa zaprojektowana została z wysuniętym osiowo ryzalitem, połączonym kompozycyjnie z pokaźnych rozmiarów portykiem. Portyk podkreślający wejście główne, oparty jest na czterech okrągłych kolumnach (średnica ok. 0,8m) z elementami wystroju ceramicznego (bazy i głowice). Na całej wysokości trzonów kolumn znajdują się ozdobne pogrubienia w postaci 5 opasek. Ranga wejścia głównego jest podkreślona monumentalnymi schodami z granitu strzegomskiego (szerokości 8,5 m). Portyk jest dodatkowo uwydatniony czterema pilastrami na ścianie frontu pałacu: całość kolumnady portyku w wielkim porządku architektonicznym - na wysokości parteru i piętra. We wnętrzu otwartego z trzech stron, dwukondygnacyjnego portyku znajduje się balkon usytuowany osiowo nad wejściem głównym. Balkon ten posiada balustradę kutą ozdobną, natomiast taras wejściowy - krótkie balustrady ceramiczne po bokach od strony fosy. Zwieńczenie portyku stanowi architrav, zdobiony kompozycją ceramiczną. Szczyt frontonu pałacu ma wystrój pseudo renesansowy z elementami zdobniczymi również ceramicznymi (pilastry, gzymsy pośrednie, kartusz centralny, opaski, woluty, sterczyny itp.). Szczyty pseudo renesansowe z wystrojem ceramicznym zdobią również elewację boczną (północną) pałacu i elewację ogrodową. Elewacja południowa nie posiada dekoracyjnego szczytu. Elewacja wschodnia parkowa posiada, jako element centralny kompozycji osiowej wysunięty taras, z półkolistą rozwiązaniem zewnętrznymi biegami schodów, prowadzącymi do parku. Taras posiada wiele ceramicznych elementów ozdobnych (tralki, poręcze balustrad i schodów zewnętrznych, wazy ogrodowe). Nad całym tarasem znajduje się balkon (na belkach stalowych) oparty na czterech kolumnach. Całość również z bogatym wystrojem ceramicznym (bazy i głowice kolumn oraz pilastry ozdobne, gzymsy o cokół balkonu, elementy ozdobne balustrady oraz poręcze). Naroża fasady pałacu oraz krawędzie pionowe ścian wysuniętej części centralnej pałacu (ryzalitu środkowego) są boniowane (rustyka).

Zwieńczenie pałacu stanowi gzyms koronujący, na nim rynny leżące. Pokrycie dachu to ceramiczna szkliona marsylska dachówka w kolorze brunatno - czerwonym. Kominy wolnostojące, tynkowane, wyprowadzone nad poziom kalenicy.

Efektownym elementem wystroju zewnętrznego pałacu jest fosa odwadniająca od strony frontu i parku, podkreślająca monumentalność bryły pałacu. Pałac jest obiektem wolnostojącym na terenie parku o powierzchni około 5 ha. Niedaleko pałacu od strony zachodniej znajdują się zabudowania pofolwarczne, aktualnie wydzielone jako własność innego użytkownika. Obiekt nie jest na wzgórzu, rzeka Pomianka przepływa w odległości ok 1 km. W pobliżu rosną wysokie drzewa.

Ocena stanu technicznego obiektu, urządzeń, instalacji, komunikacji wewnętrznej, dojazdów, miejsc poboru lub odprowadzenia wody i innych: Pałac jest budynkiem murowanym z cegły. Budynek wyposażony jest w następujące instalacje: elektryczną, odgromową, wodną (hydrofor w piwnicy) oraz kanalizacyjną. Budynek

wyposażony jest w instalację centralnego ogrzewania z kotłownią węglową w piwnicy. Budynek posiada w piwnicy pralnię mechaniczną. Między piwnicą a parterem usytuowana jest częściowo zdewastowana winda kuchenna.

W związku z użytkowaniem części budynku na cele hotelowe i mieszkalne wprowadzono łazienki. Brak jest instalacji alarmowej oraz hydrantów przeciwpożarowych.

4.3 Spichlerz dworski w Siemianicach, spichrz folwarczny, I poł. XIXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa – ANR Oddział Terenowy w Poznaniu

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowany spichlerz dworski z I połowy XIX w. (nr rej.: 683/A z 14.07.1969 r.)

Budynek zbudowany w stylu klasycznym w I połowie XIX w. Spichlerz jest murowany, tynkowany, piętrowy, na rzucie prostokąta. Ściany posiadają podziały ramowe, dach natomiast jest mansardowy z naczółkami i dymnikami. Spichlerz zdobią drzwi klepkowe.

4.4 Dzwonnica w Siemianicach, dzwonnica, przy kościele św. Idziego, 1807

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Idziego w Siemianicach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Murowana dzwonnica z 1807 r. (nr rej.: 681/A z 14.07.1969 r.)

Budynek pochodzi z 1807 r. wzniesiony w stylu klasycystycznym, murowany, tynkowany, na planie kwadratu. Ściany posiadają podziały ramowe, helm piramidalny. Dzwon z 1689 r. odlany przez Piotra Boczka z Brzegu. Największy zakupiony został w 1926 roku wspólnym kosztem parafii i patrona.

4.5 Zespół Kościoła w Siemianicach 1856-1858

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Idziego w Siemianicach

ZABYTKOWY NIERUCHOMY

Kościół murowany wybudowany w latach 1856-58 (nr. rej.: 942/Wlkp/B z dn. 22.12.2014 r.)

Pierwotny Kościół pod wezwaniem św. Idziego w Siemianicach był konstrukcją drewnianej, zbudowany przez Jana Siemiańskiego w 1553 roku. Krótko potem został zajęty przez husytów, kacerzy czeskich, którzy wypędzeni z Czech zajęli kościoły w okolicy za wyjątkiem kościoła w Opatowie. Po ich wypędzeniu z Polski stan dawniejszy kościoła przywrócił w 1621 roku ówczesny patron kościoła Joachim hr. z Tarnowa. Biskup wrocławski poświęcił kościół ponownie w 1623 roku. Świątynię powiększono w 1836 roku, a w 1858 rozebrano. Obecny murowany, neoromański kościół został wzniesiony w latach 1856-58 z fundacji Piotra Szembeka. W 1891 roku kościół został konsekrowany przez biskupa Likowskiego, a w 1906 roku wymalowany przez poznańskiego malarza Lisieckiego. Kościół ma 58 łokci długości, 20 łokci szerokości z babińcem, dwiema zakrystiami i grobowcem pod prezbiterium do chowania zmarłych hrabiów Szembeków. Kościół ma 3 ołtarze, w których znajdują się obrazy olejne pędzla mistrza wrocławskiego Schneidera z 1858 roku przedstawiające św. Idziego, św. Józefa i Matkę Boską Różańcową. Jest świątynią orientowaną (prezbiterium zwrócone na wschód), prezbiterium zamknięte jest płasko na osi, posiada absydę. Elewacja otynkowana, budynek nakryty czerwoną dachówką i blachą. O stylistyce decydują przysadziste proporcje i charakterystyczne dla stylu romańskiego fryzy arkadowe i półkoliste zamknięcia otworów. Naroża świątyni zdobią wieżyczki ze ślepyimi arkadami zwieńczone pinaklami.

4.6 Kościół parafialny pw. św. Floriana w Opatowie, 1900

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Floriana

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/51/72, nr rej. 221/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje 10 pozycji w rejestrze.

Kościół wzniesiony w 1900 roku. Pseudo bazylika z transeptem poligonalnie zamkniętym prezbiterium. Przy części prezbiterialnej znajdują się kruchty. Wieża pokryta wielobocznym hełmem, nad skrzyżowaniem naw sygnaturka. Budynek wzniesiony w stylu neoromańskim – decydują o tym przysadziste proporcje, półkolisty zamknięcia otworów, detal architektoniczny i rzy arkadowe, bleny ciągnące się rzędem w górnej części transeptu. Na osi transeptu znajdują się pięciolistne rozety w uskokowym otworze.

Elewacja z surowej cegły, rozczłonkowane są skarpami i cokołem obiegającym budowlę. Dach nad świątynią dwuspadowy, łamany. W połaciach dachowych umieszczone są lukarny doświetlające przestrzeń nad sklepieniem.

Kościół sklepiony kolebkowo. Wyposażenie wnętrza świadczy o bogatej historii parafii

Zabytki archeologiczne na obszarze Gminy Łęka Opatowska

Dokumentacja dotycząca stanowisk archeologicznych na terenie gminy Łęka Opatowska zgodnie z zapisami „Gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2015-2018” wynika, że dokumentacja w tym obszarze wymaga uporządkowania .

Na terenie gminy znajduje się obecnie 57 osad i 38 punktów osadniczych.

GMINA PERZÓW

Zabytki ruchome i nieruchome na obszarze Gminy Perzów

5.1 Drewniana Dzwonnica w Domasławie, XIXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniana dzwonnica z XIX w. (nr rej.: 675/A z 14.07.1969 r.)

Obiekt wykonany jako wolnostojąca wieża o konstrukcji drewnianej. Posadowienie obiektu na płycie kamienno-ceglanej. Ściany z desek. Pokrycie dachowe z blachy. Budynek nie wyposażony w żadne media. Brak sprzętu gaśniczego i instalacji odgromowej. Konstrukcja dzwonnicy słupowo-ryglowa, oszalowana pionowo deskami z listowaniem. Hełm ośmioboczny, pobity blachą ocynkowaną, z kulą i krzyżem w zwieńczeniu. Wnętrze obiektu niedostępne.

5.2 Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia MB w Trębaczowie, 1777

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia MB w Trębaczowie

ZABYTEK NIERUCHOMY

kościół murowany z 1777r., (rej.: KL.III-885/28/61 z 27.12.1961 r.)

ZABYTEK RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL.III-860/58/72, nr rej. 228/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje 19 pozycji w rejestrze.

Pierwsza wzmianka o kościele w Trębaczowie pochodzi z 1376 roku. Kościół pochodzi z 1777 roku, jest murowany, z drewnianą wieżą. W 1908 roku świątynia przeszła gruntowny remont. Wewnątrz kościoła znajdują się barokowe organy, zbudowane w 1782 roku. W roku 1859 Jan Spiegel z Rychtala, oraz Józef Bach w roku 1919 przeprowadzali remonty organ. W 1969 roku zainstalowano w nich napęd elektryczny. Od 50 lat organy figurują w rejestrze zabytków. Wymiary organ: wysokość - 2,8 m, szerokość - 2,1 m, długość - 1,6 m. Prospekt jest pięciodzielnym z piszczałkami umieszczonymi w kwaternionach o zróżnicowanej wysokości, zdobionymi złożonymi aplikacjami w formie ornamentu małżowinowego. Po bokach uszaki z liśćmi akantu łączonych wolutami z kwiatami w centrum.

5.3 Kościół filialny pw. Apostołów Filipa i Jakuba w Kozie Wielkie, j XVII-XVIIIw.

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Idziego w Domasławie

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z XVII/XVIII (nr rej.: kl.III-885/9/61 z 27.12.1961 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL.III-860/43/72, nr rej. 213/B z dn. 22.05.1972 r.) obejmujące 7 pozycji w rejestrze.

Obiekt drewniany pochodzący z przełomu XVII/XVIII wieku, o zrębowej konstrukcji zewnętrznie oszalowana. Posiada zbudowaną słupowo wieżę. Dach kościoła pokryty gontem, a wieża blachą. Wieża została zadaszona namiotowo z kulą i krzyżem na szczycie. Obiekt posiada jedną nawę, nad którą wznosi się wieżyczka na sygnaturkę, ołtarz główny i dwa boczne, ambonę pochodzącą z XIX wieku. Chór wsparty jest na dwóch słupach. Sześć gotyckich płaskorzeźb pochodzących z połowy XV w. ze skrzydeł tryptyku obecnie znajdują się w Muzeum Archidiecezjalnym w Poznaniu. Kościół posiada dwa dzwony odlane w 1846 r. przez Wrocławską rodzinną firmę ludwisarzy Klagemannów.

W 2010 roku zainstalowano system sygnalizacji włamania i napadu, w otoczeniu kościoła wykonano nowy chodnik i schody. Obecny drewniany kościół pod wezwaniem Filipa i Jakuba Apostołów stanowi filię parafii domasławskiej.

Świątynię remontowano w latach: 1883/1884, 1927, 1963, 1981, 2003.

5.4 Kościół parafialny pw. św. Andrzeja w Słupi pod Bralinem, 1651, 1911

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Andrzeja w Słupi pod Bralinem

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół (nr rej.: kl.III-885/25/61 z 27.12.1961r.)

ZABYTKI RUCHOME:

Wyposażenie kościoła (KL.III-860/55/72, nr rej. 225/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje 5 pozycji w rejestrze:

Pierwsza historyczna wzmianka o miejscowości pochodzi z 1285 roku, pod tą datą w dokumencie wymieniany jest właśnie kościół. Według starej legendy, na wzniesieniu, nazywanym przed II wojną światową Górką Celną, stał wysoki słup, który oblewano smołą i zapalano, gdy do wioski zbliżało się niebezpieczeństwo. Rytuał ten pochodził jeszcze z czasów pogańskich. Od końca XV wieku osada należała do sycowskiego wolnego państwa stanowego. Jako kościół parafialny, słupska świątynia pojawia się dopiero w dokumencie z 1492 roku. Wtedy świątynia została odbudowana staraniem plebana Pawła z Waldowa. Mówi o tym rzymskie pismo z 13 października. Po okresie reformacji, w 1651 roku został kościołem filialnym parafii turkowskiej. W 1979 roku parafia pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła została ponownie erygowana. Kościół pochodzi z 1651 roku, a w 1911 został powiększony. Przedłużone zostało prezbiterium i nawa, oraz dodano transept. Świątynia jest jednonawowa, z zamkniętym wielobocznie prezbiterium i prostokątną zakrystią. Od zachodu wznosi się kwadratowa wieża słupowej konstrukcji. Dwuspadowy dach z wieżyczką na sygnaturkę kształtu barokowego z 1911 roku pokryto gontem. Wieża została zwieńczona namiotowym dachem. Na skrzyżowaniu nawy i transeptu mieści się wieżyczka na sygnaturkę z latarnią i cebulastym hełmem. Wewnątrz zauważymy belkowe stropy z współczesną polichromią. W rokokowym ołtarzu z II połowy XVIII wieku centralnie usytuowany jest obraz św. Andrzeja Apostoła. Ołtarze boczne, wybudowane w roku 1870 mają charakter eklektyczny. W kościele na uwagę zasługują jeszcze dwa obrazy: Chrystusa Ukrzyżowanego i św. Jana Nepomucena z II połowy XVIII wieku. Chór muzyczny wsparty jest na dwóch słupach związanych z konstrukcją wieży. W jej wnętrzu znajduje się gotycki dzwon z 1492 roku. Całość reprezentuje architekturę drewnianą charakterystyczną dla śląskiej szkoły XVII i XVIII w. Kościół remontowano na przełomie XX i XXI w. Efekt wizualny zwiększa malownicze położenie, na wzgórzu, między drzewami. Wszystko to sprawia, że kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła w Słupi pod Bralinem, to jedna z najpiękniejszych świątyń nie tylko w naszej gminie, ale i w całym regionie.

5.5 Kościół parafialny pw. Dziesięciu Tysięcy Męczenników w Turkowach, 1822, 1913

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Dziesięciu Tysięcy Męczenników w Turkowach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół murowany z 1822 r. (nr rej.: 288/Wlkp/A z 17.03.2006 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL.III-860/60/72, nr rej. 230/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmujące 9 pozycji w rejestrze

Powstanie parafii Turkowy datuje się na XIII wiek. Obecny kościół murowany, wybudowano w 1822 roku, gdy proboszczem był ks. Augustyn Jan Siwik. W 1913 roku za sprawą proboszcza ks. Leopolda Nowaka, dobudowano prezbiterium z przyległymi kaplicami, oraz Zakrystią, a także otoczono kościół betonowy murem cmentarnym. Wewnątrz świątyni wisi bardzo stary, wielkich rozmiarów obraz, przedstawiający Narodzenie Pana Jezusa, a jego autorem jest prawdopodobnie Willman, uczeń samego flamandzkiego mistrza, Paula Rubensa. Znajduje się tutaj również piękny pomnik św. Franciszka, ku czci poległych w I wojnie światowej, rzeźbiony w drzewie przez rzeźbiarza Tschoetschela z Wrocławia, oraz pomnik św. Antoniego o prześlicznych rysach, autorstwa tego samego artysty.

Zabytki archeologiczne na obszarze Gminy Perzów

Brak danych – Gmina Perzów obecnie jest na etapie opracowywania „Gminnego programu opieki nad zabytkami”

GMINA RYCHTAL

Zabytki ruchome i nieruchome

6.1 Układ urbanistyczny oraz warstwy archeologiczne, 1386-XIXw.

Pierwsza wzmianka o Rychtalu pochodzi z 1233 roku.

Układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowo-osadnicze znajdujące się na obszarze miasta lokacyjnego Rychtal zachowują niezmienny układ i rozplanowanie ulic od momentu jego lokacji. Z uwagi na wartości urbanistyczne stanowi dobro kultury. (nr rej.: 673/A z 27.05.1993 r.)

6.2 Kościół parafialny pw. Męczeństwa św. Jana Chrzciciela w Rychtalu, 1784-1785

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Męczeństwa św. Jana Chrzciciela

ZABYTEK NIERUCHOMY

kościół murowany z lat 1784-85 nr rej.: 601/A z dn. 31.12.1990 r.

ZABYTEK RUCHOME

Wypożyczenie kościoła (KL-III-860/53/72, nr rej. 223/B z dn. 24.05.1972 r. i WUOZ WR-5140/4073/4/2012, nr rej. 424/Wkp/B z dn. 21.12.2015r.) obejmujące 37 elementów wyposażenia.

Kościół farny w Rychtalu został ufundowany przez biskupów wrocławskich jeszcze w XIII wieku, wówczas pod wezwaniem Ścięcia Św. Jana Chrzciciela. Jest położony w pobliżu Rynku od strony północno – wschodniej. Obecny kościół został wzniesiony w latach 1784 – 1785 w stylu klasycystycznym. Do jego budowy wykorzystano mury poprzedniej świątyni z roku 1679, która została zniszczona podczas wielkiego pożaru Rychtala. Kościół został zbudowany pod kierunkiem inspektora budownictwa J. Gieslera (J. Dieslera). Obiekt zbudowany z cegły. Od strony północnej znajduje się zakrystia z lożą kolatora i przylegającą do niej wieżyczką schodową. Od strony południowej wznosi się kwadratowa kondygnacyjna wieża dzwonna. Nad wejściem zewnętrznym do wieży umieszczony został portal o obramowaniu kluczowym, a nad nim okno owalne. Poniżej znajduje się kamienna rzeźba przedstawiająca głowę Św. Jana Chrzciciela na misie. Od strony północnej znajduje się przybudówka, zawierająca klatkę schodową prowadzącą na chór. Od strony zachodniej nad wejściem głównym mieści się trójkątny portal wsparty na dwóch kolumnach. Dach nad zakrystią jest jednospadowy, będący przedłużeniem części dachu dwuspadowego nad prezbiterium, a nad nawą kościoła dach jest czterospadowy.

Całość pokryta jest czerwoną dachówką – karpówką. Prezbiterium kościoła pochodzi z wcześniejszych czasów nowożytnych. Jest ono półkolistе, na zewnątrz oskarpowane. Posiada ciężkie sklepienie kolebkowe, inaczej zwane beczkowym, z poprzecznymi otworami okiennymi, zwanymi lunetami.

6.3 Kościół parafialny pw. Jana Nepomucena w Drożkach wraz z dzwonnica, 1843, 1911

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Jana Nepomucena w Drożkach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z 1843r. (nr rej.: 676/A z 14.07.1969 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/40/72, nr rej. 210/B z dn. 18.05.1972 r.) obejmujące 11 pozycji w rejestrze. Kościół w Drożkach ufundowany został na przełomie XIV i XV wieku. Początkowo patronem świątyni był św. Marcin Tours. Obok kościoła zbudowano kwadratową, drewnianą dzwonnica konstrukcji słupowej, nakrytą gontowym dachem. Kościół posiada jedną nawę, wewnątrz, na belce tęczowej, wznoszą się: krzyż i figury Świętych Piotra i Pawła z 2. połowy XVIII w. Ołtarz główny posiada obraz św. Jana Nepomucena z 2. połowy XIX wieku oraz figury Świętych Janów. Kościół remontowano w latach 1954, 1999 i w 2007.

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Jana Nepomucena w Drożkach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniana dzwonnica z 1911r. (nr rej.:677/a Z 14.07.1969r.)

Obok kościoła znajduje się kwadratowa, drewniana dzwonnica konstrukcji słupowej, nakryta gontowym dachem. W jej wnętrzu mieści się odlany dzwon z 1686 r.

6.4 Dwór w Drożkach,

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa, Agencja Nieruchomości Rolnych w Poznaniu, użytkownik osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

Dwór murowany z I połowa XIX w. (nr rej.: 1043/A z 23.03.1970 r.)

6.5 Kościół parafialny pw. św. Jana Nepomucena w Wielkim Buczku,

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Nepomucena w Wielkim Buczku
ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z 1802r. (nr rej.: kl.III-885/22/61 z 27.12.1961 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/40/72, nr rej. 210/B z dn. 18.05.1972 r.) obejmuje 7 pozycji w rejestrze.

Kościół w Wielkim Buczku jest konstrukcji zrębowej, orientowanej, jednonawowy. Prezbiterium zamknięte, wieloboczne, szersza i wyższa nawa na planie zbliżonym do kwadratu. Dach dwuspadowy, kryty gontem.

W maju 2002 roku kościół pod wezwaniem św. Jana Nepomucena w Wielkim Buczku obchodził swoje 200 urodziny..

6.6 Zespół dworski w Wielkim Buczku II poł. XIX : dwór, park, brama wjazdowa

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa, Agencja Nieruchomości Rolnych w Poznaniu

Dworek murowany z II połowy XIX (nr rej.: 264/Wlkp/A z 6.12.2005r.)

Dworek wzniesiono na przełomie XIX i XX wieku. Wybudowano go w stylu neoklasycystycznym z fasadą wejściową skierowaną na południe. Jest on murowany, z cegły, otynkowany, jego fundamenty wykonano z pełnej cegły ceramicznej. Zbudowano go na planie prostokąta z sienią przelotową. Obiekt jest parterowy i podpiwniczony. Ryzalit od strony zachodniej ma połączenie z facjatką, zwieńczoną trójkątnym tympanonem wspartym na filarach. Otwory w ryzalicie ujęte są czworobocznymi filarami przyściennymi, zaś kondygnacje oddzielono ciekawym profilowanym gzymsem. W szczycie znajdują się półkoliste łuki arkad, wsparte na czterech pilastrach. W ryzalicie wschodnim i zachodnim okna opięto filarami. W 1963 r., dworek przeszedł generalny remont, wówczas mieściły się w nim: przedszkole, poczta i biura PGR'u. W 2005 r. obiekt został wpisany do rejestru zabytków.

Dwór otacza park z dwoma połączonymi stawami z wysepką założony równocześnie z budową dworu około połowy XIX wieku. Drzewa do nasadzeń sprowadzone zostały z Wiednia i Berlina. W parku zachowany jest starodrzew składający się m.in. z lip, kasztanowców, wiązów, grabów, dębów i buków. Istnieją również pozostałości po warzywniaku i sadzie. We wschodniej części parku w pobliżu stawu usytuowany jest domek ogrodnika datowany na koniec XIX w. Przed dworem w północnej części znajduje się brama wjazdowa w formie murowanych z cegieł otynkowanych słupów.

6.7 Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Krzyżownikach,

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Nawiedzenia NMP w Krzyżownikach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół murowany z 1751r. (nr rej.: 603/A z 31.12.1990 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL-III-860/27/70, nr rej. 47/B z dn. 08.12.1970 r.) obejmuje 25 pozycji w rejestrze

Kościół późnobarokowy z roku 1751, jednonawowy z wieżą zwieńczoną hełmem piramidальnym. Bardzo bogate i cenne wyposażenie wnętrza, utrzymane w stylu rokokowym, z 2. połowy XVIII w. W ołtarzu głównym znajduje się gotycka rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z około 1400 r. Sześć ołtarzy bocznych z rzeźbami świętych i bogatą dekoracją snycerską. Przy tęczy ambona i odpowiadająca jej kompozycyjnie chrzcielnica z dekoracją rzeźbiarską. Sklepienie kolebkowe z lunetami, pokryte polichromią, wykonaną przez Józefa Langerera w roku 1905. W murowanej kapliczce przydrożnej drewniana rzeźba św. Jana Nepomucena z XVIII w.

6.7 Kościół filialny pw. św. Rocha w Proszowie,

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. Nawiedzenia NMP w Krzyżownikach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Drewniany kościół z 1711r. (nr rej.: 602/A z 31.12.1990 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (KL III-860/52/72, nr rej. 222/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmujące 27 pozycji w rejestrze.

Drewniany kościół konstrukcji zrębowej z roku 1711, wznosi się na wzgórzu. Na uwagę zasługują trzy późnogotyckie rzeźby z XVI w., ambona barokowa z XVIII w. i zabytkowy dzwon z 1532 r. Przed kościołem murowana kapliczka z drewnianą rzeźbą św. Jana Nepomucena.

Obecny zbudowany został w 1711 r., a odnowiony w 1920 i 1981 r. Kościół jest zbudowany w stylu orientalnym, drewniany, konstrukcji zrębowej z przedsionkiem i wieżą konstrukcji słupowej od zachodu. Prezbiterium ma zamknięte, wieloboczne, przy nim od północy znajduje się zakrystia z łożą kolatorską na piętrze (obecnie nie używana). Szersza nawa zbliżona jest do kwadratu, z kruchtą od południa (nie używana) i przedsionkiem od zachodu równym szerokości nawy (obecnie podzielonym na trzy części). W prezbiterium znajduje się pozorne sklepienie kolebkowe z zaskrzyniami. Na sklepieniu oraz na ścianach zachowała się częściowo polichromia o motywach cęgowych z przedstawieniami aniołów w okrągłych medalionach, być może z XVIII wieku. W nawie i pozostałych lokalnościach znajdują się natomiast stropy. Otwór tęczowy jest profilowany. Drewniany chór muzyczny wsparty jest na dwóch stopkach.

Od północy usytuowane są schody i ganek z okapem, wsparty na słupie, stanowiącym dojście do łoża kolatorskiej. Dachy są gontowe z okapem. Nad prezbiterium dach jest dwuspadowy, przechodzący przez łożę i zakrystię, a nad nawą i przedsionkiem wspólny trójspadowy. Więźba dachowa jest częściowo stara. Nad kruchtą południowy dach jest dwuspadowy. Ponad przedsionkiem wieża nakryta jest ośmiobocznym baniastym hełmem gontowym z latarnią. Do kościoła prowadzi troje drzwi klepkowych ze starymi okuciami i zamkami z XVIII wieku.

6.8 Zespół pałacowy w Skoroszowie,

Administrator/użytkownik/właściciel: zespół pałacowy i spichlerz: osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

- 1) Zespół pałacowy z 1700r. i park z promenadą z XIXw. (nr rej.: 887/Wlkp/A z dn. 27.12.1961 i 887/Wlkp/A z dn. 6.03.2013r.)
- 2) Spichrz z XIX w. (nr rej.: 1045/A z dn. 25.03.1970)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie obiektu (KL-III-860/54/72, nr rej 224/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje 1 element.

Zespół pałacowy wzniesiony w stylu barokowym w 1700 roku jako rezydencja biskupów wrocławskich. Pałac murowany, piętrowy, częściowo z piwnicami sklepieniami kolebkowo. Pierwotnie był dziewięć-osioowy, na rzucie wydłużonego prostokąta. Wnętrze posiada układ dwutraktowy. W korytarzu i kaplicy znajdują się sklepienia krzyżowe. W części środkowej elewacji frontowej znajduje się portal, na którym widnieją kartusze herbowe biskupów wrocławskich oraz data budowy. Podczas badań odkryto wtopiony w bryłę pałacu dawny dworek z końca XVI w. Wśród zabudowań gospodarczych znajduje się murowany spichlerz z XIX wieku.

6.9 Dwór w Ryńcu,

Administrator/użytkownik/właściciel: Skarb Państwa, Agencja Nieruchomości Rolnych w Poznaniu

ZABYTEK NIERUCHOMY

Budynek murowany z połowy XIX w. (nr rej.: 182/A z 21.08.1968 r.)

Dwór w Ryńcu pochodzi z połowy XIX wieku. W okresie międzywojennym właścicielem majątku był Tomasz Maciejewski. Po II wojnie światowej majątek został przejęty przez PGR, a obecnie jest własnością Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa. Dwór otoczony jest parkiem dworskim. Znajdują się w nim mieszkania. Dwór jest w złym stanie. Wyremontowany został jedynie dach.

Zabytki archeologiczne na obszarze Gminy Rychtal

Na terenie gminy Rychtal znajduje się 241 stanowisk wpisanych do ewidencji gminnej.

Cennym zabytkiem archeologicznym wpisanym do rejestru zabytków jest kopiec podworski (nr rej. 762/A z dn. 31.12.1998r.) otoczony wałem pierścieniowaty we wsi Drożki, potocznie nazywany – Trzy Łaski.

Wykazano istnienie w tym miejscu w XVII – XVIII wieku dworu murowanego z cegieł.

Łącznie w „Gminnym programie opieki nad zabytkami gminy Rychtal na lata 2016-2019” potwierdza się występowanie na terenie gminy 1 grodziska, 237 osad, 2 cmentarzysk, 1 układu urbanistycznego.

GMINA TRZCINICA

Zabytki ruchome i nieruchome**7.1 Kościół parafialny pw. św. Stanisława w Trzcinicy, 1804-1806**

Administrator/użytkownik/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Stanisława w Trzcinicy

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół murowany z lat 1804-1806 (nr rej.: 686/A z 15.07.1969 r.)

ZABYTKI RUCHOME

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/59/72, nr rej. 229/B z dn. 24.05.1972 r.) obejmuje 13 pozycji w rejestrze. Kościół pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika został wzniesiony w latach 1804-1806, kosztem Anieli z Jastrzębskich Trzcińskiej Stefanowej. Kościół posiada styl klasycystyczny, jest murowany, kryty dachówką z czworokątną wieżą krytą blachą miedzianą. W kościele znajdują się figury drewniane z końca XVIII wieku.

Z tego wieku pochodzi również ambona i konfesjonały. Chrzcielnica jest wykonana w stylu rokokowym. Wśród klasycystycznego wyposażenia znajdują się późnogotycka rzeźba nieznannej świętej z lat ok. 1510 oraz kielich mszalny z 1747 r. Sklepienie kościoła zdobią obrazy z roku 1891. Nad chórem widzimy obrazy: „Zastępy aniołów” dalej „Śmierć Stanisława”, „Trójca Św.”, „Niepokalane poczęcie Maryi Panny”, nad prezbiterium - „Adoracja Najświętszego Sakramentu przez aniołów”

7.2 Kościół parafialny pw. NMP Wniebowziętej w Laskach,

Administrator/użytkownicy/właściciel: Parafia Rzymskokatolicka pw. NMP Wniebowziętej w Laskach

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół drewniany z 1627 roku (nr rej.: kl.III-885/10/61 z 27.12.1961 r.)

ZABYTKI RUCHOME:

Wyposażenie kościoła (Kl.III-860/45/72, nr rej. 215/B z dn. 23.05.1972 r.) obejmuje 8 pozycji w rejestrze. Zbudowany został w 1627 r. przez paulinów z Częstochowy. Kościół jest konstrukcji zrębowej, drewniany, orientowany, jednonawowy, prezbiterium niewyodrębnione z zakrystią i kruchtą. Wnętrze nakryte stropem

płaskim, na nim oraz częściowo na ścianach polichromia z 1739 r. z kompozycją Wniebowzięcia Matki Boskiej, z symbolem zakonu paulinów oraz skromną dekoracją roślinną. Ołtarz główny o charakterze wczesnobarokowym z 2. połowy XVII w., z barokowym obrazem Matki Boskiej w bogato zdobionej sukience drewnianej, rozbudowany został w XVIII w.

Ołtarz boczny z rzeźbą św. Rocha pochodzi z XVIII w. W kościele znajduje się również ambona późnorenesansowa z 1. połowy XVII w., a także krucyfiksy barokowe, rzeźby aniołów z XVIII/XIX w., relikwiarz rokokowy z 1745 roku i dzwon z 1693 roku.

Jednonawowy poewangelicki kościół w stylu neogotyckim z wieżbą stropową opartą na krzyżownicy św. Andrzeja zbudowany w 1879 roku staraniem pastora Jerzego Badury oraz patronów Matyldy i Johana von Loesch. Walorem tej świątyni – obecnie kościoła pomocniczego pod wezwaniem Niepokalanego Serca NMP są zabytkowe organy, krzyż z pasyjką wykonany w drewnie gruszy na belce stropowej, dzwon stalowy i witraże wykonane w latach 1991-99 autorstwa Mariana Schwartza regionalisty Ziemi Szamotulskiej, wypalone w pracowni witrażysty Marka Janka z Kobylnicy wpisane jako zabytek dziedzictwa Wielkopolski. Przy kościele na cokole figura św. Jana Nepomucena.

7.3 Zespół pałacowy w Laskach, pocz. XXw.

Administrator/użytkownik/właściciel: osoba prywatna

ZABYTEK NIERUCHOMY

Zespół pałacowy obejmujący pałac i park (nr rej.: 1662/A z 16.12.1974r.)

Obiekt wybudowany w 1908 r. w stylu neorenesansowym, posiada także elementy renesansu śląskiego i saskiego oraz neobaroku. Jego właścicielem był Fryderyk von Loesch. Bryłę pałacu urozmaicają ryzality ze szczytami, wieże i różnorodne załamania dachu. Pałac posiada trzy kondygnacje. Główne wejście posiada łukowe sklepienie, nad ozdobnymi drzwiami umieszczono kamienną głowę śpiącej nimfy, a nad nią datę 1908.

Na dachu znajdującym się nad sienią wykonano masywny balkon z napisem „Per aspera ad astra”. Pośrodku balustrady umieszczono herb rodu von Loesch. Pałac znajduje się w XIX-wiecznym parku krajobrazowym o powierzchni 8,44 ha. Przy parku zespół budynków mieszkalnych z przełomu XIX i XX w., wykonanych z muru pruskiego. W obiekcie mieściły się w nim: szpital wojenny, Fundacja „Nauka i Praca”, muzeum, szpital wojenny (1945), siedziba PGR, Szkoła Doskonalenia Kierowców(PGR), świetlica i przedszkole oraz restauracja i hotel.

Obecnie jest własnością prywatną.

7.4 Zespół pałacowo-parkowy w Pomianach, XIX w.

Administrator/użytkownik/właściciel: Gmina Trzcinica

ZABYTEK NIERUCHOMY

Zespół pałacowo-parkowy z XIX w. (nr rej.: 458/A z 11.12.1989 r.)

Zespół pałacowo-parkowy w Pomianach – wybudowany ok. 1890 roku murowany, piętrowy, neogotyck angielski, 3 ryzality, w narożnikach wieżyczki, wewnątrz hol z obszerną klatką schodową i sienią, obecnie mieszkania, zaniedbany. W południowo-wschodnim narożniku parku znajdują się pochodząca z początku XIX w. wieża zabytkowa obserwacyjna byłych właścicieli Pomian. Wieża jest zbudowana z kamienia ciosanego i ma 3 metry wysokości(środek zasypany ziemią). Ponadto wyżej zbudowano filary także z kamienia ciosanego na wysokość 2 metrów. Całość zakończono konstrukcją drewnianą w formie ozdobnej.

7.5 Kościół Matki

Pomocy w
1894

filialny pw.
Boskiej
Nieustającej
Wodzicznej,

Administrator/użytkownik/właściciel:

Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Stanisława w Trzcinicy

ZABYTEK NIERUCHOMY

Kościół murowany z 1894r. (nr rej.: 257/Wlkp/A z 9.11.2005 r.)

Murowany z cegły kościół pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wodzicznej, wybudowany został w 1894 roku. Początkowo jako kaplica, w chwili obecnej kościół ma długość 18,70 metra a szerokość 7,30 metra. Wybudowany w stylu neogotyckim.

W 1891 roku w Wodzicznej poświęcona została mała kapliczka w której wystarczało miejsca tylko dla odprawiającego mszę św. księdza. W związku z tym z inicjatywy Księdza Proboszcza Henryka Szwortza z dobrowolnych składek, został wybudowany w 1894 roku kościół. W kościele znajduje się kopia obrazu

Matki Bożej Nieustającej Pomocy, poświęcona przez Papieża Leona XIII. Skomponowana została także pieśń do Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Odnotowano wiele przypadków Jej wstawiennictwa za składającymi prośby wiernymi.

12 września 2007 roku Biskup Diecezji Kaliskiej Ksiądz Stanisław Napierała nadał kościołowi w Wodzicznej tytuł Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

Zabytki archeologiczne na obszarze Gminy Trzcinica

Po przeprowadzeniu kwerendy zewidencjonowanych zabytków archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy Trzcinica za najistotniejsze elementy dziedzictwa archeologicznego należy uznać poniższe stanowiska na które składają się obiekty o widocznej formie krajobrazowej.

1. Kopiec podworski (tzw. grodzisko stożkowate) w Trzciny (nr rej. 763A z dnia 31.12.1998r). Stanowisko usytuowane kilkaset metrów w kierunku północno-wschodnim od centrum wsi. Obiekt w formie dobrze zachowanego kopca datowanego na okres nowożytny (XVI-XVII w.) o wysokości około 3,5 m. otoczony fosą o szerokości około 6 metrów. Przeprowadzone badania weryfikacyjne pozwoliły ustalić czas budowy oraz określiły, iż wewnątrz zlokalizowane są relikty drewnianego domu;

oraz obszary o znaczącej wartości naukowej tj.

1. Cmentarzysko kultury łużyckiej w Laskach
Stanowisko częściowo przebadane metodą wykopaliskową w latach 1925-1929 przez dr Michała Ćwirko-Godyckiego i dr Adama Wrzoska, archeologów z Uniwersytetu Poznańskiego uchodziło w okresie międzywojennym za największe w Wielkopolsce cmentarzysko ciałopalne ludów kultury łużyckiej, grupy górnośląsko- małopolskiej z okresu młodszej epoki brązu (1100-900 r. p. n.e.) i początku epoki żelaza z VII w p.n.e. liczące około 2 tysiące pochówków ciałopalnych (groby popielnicowe i bezpopielnicowe) oraz około 9 tysięcy zabytków archeologicznych. Do 1939 r. zebrane przedmioty mieściły się w pomieszczeniach pałacu w Laskach, gdzie utworzono muzeum. Po wybuchu II wojny światowej eksponaty przeniesiono do muzeum archeologicznego w Poznaniu. Stanowiska archeologiczne kultury łużyckiej odkryto również w samej wsi Laski. Obecnie cmentarzysko oznakowano poprzez ustawienie w jego pobliżu głazu narzutowego z tablicą informacyjną.

Pozostałe zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego zlokalizowane metodą AZP na terenie gminy Trzcinica:

1. Grodziska – 1 obiekt
2. Osady – 74 obiekty
3. Cmentarzyska – 10 obiektów

6. Zabytki w gminnych ewidencjach zabytków nieruchomych i archeologicznych

Bardzo istotną funkcję w systemie ochrony dziedzictwa kulturowego pełnią gminne ewidencje zabytków, gdyż stanowią one podstawową bazę danych obejmującą szereg różnorodnych obiektów (budynki, parki, cmentarze, obiekty małej architektury, stanowiska archeologiczne, zespoły zabudowy itd.) tworzących zasób zabytków nieruchomych i archeologicznych istniejących na terenie poszczególnych gmin. Jednocześnie gminna ewidencja zabytków jest materiałem źródłowym dla późniejszych działań mających na celu ochronę zabytków poprzez wpisywanie obiektów do rejestru zabytków, ustanawianie zasad ochrony konserwatorskiej dla obszarów i obiektów zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach o ustaleniu warunków zabudowy lub o ustaleniu inwestycji celu publicznego, a także poprzez wydawanie pozwoleń na rozbiórkę, rozbudowę, przebudowę lub nadbudowę obiektów zabytkowych lub na budowę nowych obiektów na terenach objętych obserwacją archeologiczną.

W powiecie kępińskim wszystkie gminy posiadają założoną gminną ewidencję zabytków nieruchomych natomiast żadna z gmin nie opracowała dotychczas gminnej ewidencji zabytków archeologicznych. Należy zaznaczyć, iż gminna ewidencja zabytków jest zbiorem otwartym, który ulega ciągłym zmianom poprzez wykreślanie obiektów z gminnej ewidencji lub włączanie do niej nowych obiektów, w związku z powyższym wykazy liczby obiektów w gminnych ewidencjach zabytków na terenie powiatu są wykazem początkowym, który podlegać będzie aktualizacji w chwili opracowywania kolejnych programów opieki nad zabytkami.

7. Stan dziedzictwa kulturowego Powiatu Kępińskiego i obszary największego zagrożenia zabytków

Stan zachowania zabytków

Zabytki nieruchome

Z obiektów architektury i budownictwa wpisanych do rejestru zabytków na terenie powiatu kępińskiego najlepiej zachowane są obiekty będące własnością kościoła. Również obiekty, które nierozłącznie związane są z turystyką regionu są w dobrym stanie. Nieco gorzej prezentują się zabytki będące własnością prywatną.

Dużej uwagi wymagają zabytkowe parki i cmentarze, które w minimalnym, niemal zerowym zakresie poddawane są pracom konserwatorskim i ochronnym. Ponadto w dokumentach gmin wchodzących w skład powiatu kępińskiego brak jest szeroko zakrojonych programów rewitalizacyjnych. Obecnie podejmowane są prace związane z opracowaniem tego typu dokumentów, przy wykorzystaniu środków m.in. Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.

Zabytki ruchome

Zabytki ruchome to wyposażenie świątyń, które są stosunkowo dobrze zachowane. Wszelkie prace przy obiektach nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwoleń konserwatora po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu w Wojewódzkim Urzędzie Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu.

Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne podlegają stałym zagrożeniom. Z każdym rokiem, wraz z rozwojem technologii, intensyfikacją działalności produkcyjnej, gospodarczej i rolniczej rośnie stopień ich zagrożenia.

W myśl art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2014.1446 z dnia 2014.10.24) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece. Należy pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych. Jednak nie może on odpowiadać dokładnie zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie.

Najlepiej zachowane będą stanowiska położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych. Należy pamiętać, że ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na każdego, kto zamierza realizować nowe zalesienia lub zmianę charakteru dotychczasowej działalności leśnej na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, obowiązek pokrycia kosztów badań archeologicznych i ich dokumentacji.

Dużym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja żwirowni. Istotnym zagrożeniem jest również działalność rolnicza zwłaszcza intensywne orka. Do innego rodzaju zagrożeń należy działalność nielegalnych poszukiwaczy. Zagrożają oni przede wszystkim cmentarzyskom oraz stanowiskom o własnej formie krajobrazowej, jak grodziska czy fortyfikacje ziemne oraz pozostałości z okresu II wojny światowej.

Dlatego dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, podczas inwestycji związanych z robotami ziemnymi, wymagane jest prowadzenie prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym pozwoleniem na badania archeologiczne Wojewódzkiego Konserwatora w Poznaniu przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem prac ziemnych.

Układy urbanistyczne

Przebudowa układów urbanistycznych, ruralistycznych i założeń pałacowo – parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedną dokumentację następujących po sobie faktów osadniczych.

Mówiąc o zabytku, zwykle mamy na myśli cenne dzieła sztuki, znaleziska archeologiczne, średniowieczne zamki i okazałe pałace czy też miejsca związane z istotnymi wydarzeniami historycznymi czy działalnością znanych osób. Zgodnie z legalną definicją zabytku, zawartą w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową

W myśl tej definicji zabytkiem mogą być przedmioty ruchome, jak obrazy, rzeźby, meble czy pojazdy, a także nieruchomości, zarówno budynki, jak i grunty. Należy przy tym pamiętać, iż zabytkiem może być nie tylko pojedyncza nieruchomość - określony budynek mieszkalny, dwór czy kościół, lecz również całe ich zespoły, jak chociażby koszarzy wojskowe czy dawny folwark wraz z zabudowaniami. Natomiast szczególnym rodzajem zabytku jest układ urbanistyczny.

W myśl przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami układem urbanistycznym jest przestrzenne założenie miejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg.

8. Analiza SWOT

W poniższej tabeli zaprezentowano analizę silnych i słabych stron, szans i zagrożeń mających istotny wpływ na ochronę zabytków powiatu.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ❖ dobry stan większości zabytków sakralnych oraz zabytków nierozłącznie związanych z turystyką regionu, ❖ dobry stan zabytków ruchomych znajdujących się na wyposażeniu świątyń, ❖ różnorodność kulturowa zabytków i miejsc o charakterze historycznym ❖ opracowany przez Powiat Kępiński plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych ❖ wykorzystanie dostępnych źródeł dofinansowania (środki UE, dotacje krajowe) na konserwację zabytków 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ❖ niewystarczające przygotowanie szlaków turystycznych, ❖ niska świadomość społeczna o prawnych zobowiązaniach właścicieli do należytego utrzymania obiektów turystycznych, ❖ zły lub średni stan części zabytków znajdujących się w prywatnych rękach, ❖ brak współdziałania pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego przy inwestycjach oraz w promowaniu atrakcyjności kulturowej powiatu
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ❖ rozwój agroturystyki ❖ możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych ze krajowych i unijnych środków finansowych ❖ rozwój inicjatyw lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego ❖ opracowanie przez poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu kępińskiego programów rewitalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ pogarszający się stan stanowisk archeologicznych wynikający z intensyfikacji działalności produkcyjnej i rolniczej, ❖ pogarszający się stan techniczny zabytków spowodowany niewłaściwym użytkowaniem i brakiem uzgodnień konserwatorskich, ❖ niewłaściwa przebudowa układów urbanistycznych i ruralistycznych ❖ brak wystarczających środków na renowację zabytków

Do silnych stron jakości dziedzictwa kulturowego regionu należy przede wszystkim jego duże zróżnicowanie wynikające z historycznego zróżnicowania kulturowego. Mocną stroną jest również stan ważnych obiektów architektury i budownictwa wpisanych do rejestru zabytków. Najlepiej zachowane są obiekty będące własnością Kościoła Katolickiego.

Uświadomienie sobie wartości historycznej zabytku, reguł i zasad postępowania przy jego renowacji to zagadnienie, które rzutuje w sposób czytelny na prowadzenie prac remontowych. Istotnym zagrożeniem dla zabytków jest często brak zrozumienia i wiedzy u części właścicieli obiektów. Najistotniejsze na dzień dzisiejszy są możliwości finansowania prac przy obiektach zabytkowych przez różne kategorie osób i instytucji nimi władającymi, gdzie często realne potrzeby znacznie przekraczają przeznaczony budżet

9. Zabytki stanowiące własność Powiatu Kępińskiego

Zespół Starostwa	
obiekt	Administrator/użytkownik/właściciel: Powiat Kępiński ZABYTEK NIERUCHOMY ((nr rej.: 630/Wlkp/A z dn. 12.02.2008r.)
lokalizacja	63-600 Kępno, ul. Kościuszki 5
obecna funkcja	Budynek Starostwa Powiatowego w Kępnie
charakterystyka	Zespół starostwa powiatowego zlokalizowany jest u zbiegu ulic Kościuszki i ks. Magnuszewskiego. Zespół starostwa powiatowego w Kępnie w obecnym stanie zaprojektowany został pomiędzy 1920 r. a 1925 r. Pierwotnie rolę siedziby starostwa pełnił budynek tzw. starego starostwa zlokalizowanego przy ul. Kościuszki 9 wzniesiony ok. 1889 r. czyli 2 lata po utworzeniu przez ówczesne władze pruskie powiatu kępińskiego. Budynek zachował się do dnia dzisiejszego w niemal niezmiennym stanie. Siedziba władz powiatowych mieściła się w tym budynku do ok. 1920 r. , kiedy to przeniesiono urząd do budynku przy ul. Kościuszki 5, gdzie obecnie mieści się siedziba starostwa powiatowego. Obiekt przy ul. Kościuszki 5 zbudowany został ok. połowy XIX w., a po 1920 r. budynek adoptowano i rozbudowano (parterowe skrzydło południowo-wschodnie) z salą sesyjną. Oryginalnie budynek podzielony na reprezentacyjną wysoką kondygnację parteru i niższe użytkowe poddasze, otwory okienne zamknięte były półkoliste, a elewacje posiadały dekorację architektoniczną (pilastry zwieńczone płaskorzeźbionymi wazonami, opaski okienne). Po II wojnie światowej budynek uległ przekształceniom w celu uzyskaniu większej powierzchni użytkowej, kondygnacje zrównane zostały pod względem wysokości, dodatkowo a adoptowano poprzednią przestrzeń dachową na użytkowe poddasze wprowadzając wstawki o trójkątnych szczytach i trójkątne okna w połaci dachu. Ponadto zmieniona układ fasady północnej wprowadzając dwa symetryczne pozorne ryzality, dobudowana także druga kondygnacja nad skrzydłem pd.-wsch. Podczas rozbudowy starano się nadać bryle i elewacja budynku formy nawiązujące do budynku starego starostwa.
stan zachowania	Bardzo dobry Obiekt poddany gruntownemu remontowi w 2012 roku
prace planowane w latach 2017-2020	Nie planuje się prac remontowo-modernizacyjnych, jedynie prace związane z bieżącym użytkowaniem obiektu.
obiekt	Administrator/użytkownik/właściciel: w części: Powiat Kępiński w części Gmina Kępno ZABYTEK NIERUCHOMY ((nr rej.: 630/Wlkp/A z dn. 12.02.2008r.)
lokalizacja	63-600 Kępno, ul. Kościuszki 5
obecna funkcja	Park w Zespole Starostwa
charakterystyka	Park z zabytkowym drzewostanem powstały w latach 1920-1925.
stan zachowania	Dobry Park w część stanowiącej własność Powiatu Kępińskiego poddano w 2012 roku gruntownej modernizacji poprzez wytyczenie w część bezpośrednio przyległej do budynku administracyjnego starostwa wjazdu wykonanego z kostki granitowej oraz miejsc postojowych dla pojazdów. Wykonano prace pielęgnacyjne przy istniejącym drzewostanie. Ponadto wykonano nowe nasadzenia drzew i krzewów. Z uwagi na stan własności większa część parku stanowi własność Gminy Kępno. W tej części parku prowadzone były do tej pory jedynie prace pielęgnacyjno-porządkowe.

prace planowane w latach 2017-2020	Nie planuje się prac gruntownych prac modernizacyjnych, jedynie prace związane z bieżącym użytkowaniem obiektu.
Gimnazjum	
obiekt	Administrator/użytkownik/właściciel: Powiat Kępiński ZABYTEK NIERUCHOMY (nr rej.: 262/Wlkp/A z 21.11.2005)
lokalizacja	63-600 Kępno, ul. Dąbrowskiego 3
obecna funkcja	Budynek Liceum Ogólnokształcącego nr 1 im mjr H. Sucharskiego
charakterystyka	<p>Początek historii budynku Gimnazjum w którym obecnie mieści się Liceum Ogólnokształcące im. mjr Henryka Sucharskiego, datuje się na 1842 rok. W tym to czasie otwarto jednoklasową szkołę rektorską przygotowującą uczniów do nauki w czwartej klasie gimnazjum lub w szkole realnej. Po 20 latach starań lokalnej społeczności, władze pruskie pozwoliły na utworzenie trzyklasowej wyższej szkoły miejskiej, która utrzymywała gmina. Szkołę umieszczono w trzech klasach elementarnej szkoły żydowskiej przy ulicy Szkolnej.</p> <p>W 1874 w wyniku kolejnych starań magistratu kępińskiego udało się uzyskać zgodę władz i przekształcić szkołę w gimnazjum, jednak bez pełnych praw, dotyczyło to uprawnień do jednorocznej służby wojskowej. Pełne prawa gimnazjum w Kępnie uzyskało w 1912 roku. W ty też roku rozpoczęto naukę w nowym budynku użytkowanym do dziś. W 1920 roku zostało utworzone polskie gimnazjum, którego twórca i dyrektorem był Błażej Grobicki. W 1930 roku zostało zlikwidowane żeńskie gimnazjum państwowe i nastąpiła reorganizacja szkoły w wyniku której utworzono Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne. Po II wojnie światowej w 1949 roku na bazie w/w placówki oświatowej powstaje liceum ogólnokształcące któremu w 1975 roku nadano imię mjr Henryka Sucharskiego.</p> <p>Budynek wzniesiono w 1910-1912 w stylu wczesnego modernizmu z zastosowanie wielu różnorodnych form stylistycznych. Gmach wzniesiono na rzucie litery „L” w większości trójkondygnacyjny z dostawionym od wschody dwukondygnacyjnym budynkiem mieszkalnym o jednorodnych formach stylizacyjnych.</p> <p>Budynek złożony z kilku zróżnicowanych pod względem kształtu wysokości kubicznych brył nakrytych dachami wielopołaciowymi z sześcioboczną wieżą zegarową górującą nad korpusem głównym.</p> <p>Elewacja zewnętrzna z zachowaną pierwotną dekoracją architektoniczną w postaci płycin dekoracyjnych oraz portal przed północnym wejściem z rzeźbionym orłem w zwieńczeniu. Od strony południowej widokowa galeria nad arkadowym gankiem. We wnętrzu obiektu dobrze zachowana stolarka okienna, drzwiowa oraz klatka schodowa w poziomie drugiej i trzeciej kondygnacji, a także oryginalny wystrój wnętrz wraz z kamiennymi zlewami i witrażami. Od strony północnej i zachodniej budynek otoczony murowanym ogrodzeniem z bramą oraz zwieńczonymi dekoracyjnymi wazonami.</p>
stan zachowania	Dobry Obiekt po remoncie dachu (remont poszycia dachowego), wymianie stolarki okiennej.
prace planowane w latach 2017-2020	Wymiana poszycia dachowego w niższej części budynku (realizacja 2017-2020) Budowa sali gimnastycznej (realizacja 2017-2018) i zagospodarowanie terenu wokół obiektu. Powiat Kępiński dysponuje decyzją nr 398/2016 z dnia 26 lipca 2016 roku zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenia na budowę oraz pozwoleniem nr 524/2016/A z dnia 22.07.2016 roku przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu na wykonanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku.

10. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Problematyka związana z opieką nad zabytkami stanowi dla władz Powiatu Kępińskiego ważny obszar działalności. Z uwagi na prawny obowiązek ochrony wartości społecznie istotnych, szerzenie świadomości społecznej oraz wskazywanie kierunków rozwoju samorządom gminnym i podmiotom prywatnym oraz działania promocyjne budujące wizerunek i prestiż powiatu objęcie należytą zabytków opieką stanowi jeden z ważnych aspektów działalności Powiatu Kępińskiego.

Za priorytetowe dla Programu opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020 należy uznać cele wynikające z art. 87. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, tj:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
2. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego.
6. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
7. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków.
8. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

11. Cele programu opieki nad zabytkami

CEL I - DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO POPRAWY STANU ZACHOWANIA ZABYTEKÓW

1. OPIEKA NAD ZABYTKAMI NIERUCHOMYMI

1.1. Poprawa stanu zachowania, modernizacja, rozbudowa i konserwacja obiektów zabytkowych będących własnością Powiatu Kępińskiego.

1.2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie powiatu kępińskiego na zasadach określonych w uchwale Nr XXII/131/2016 Rady Powiatu Kępińskiego z dnia 26.09.2016r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu kępińskiego

1.3. Podejmowanie działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych (z programów krajowych oraz z funduszy UE) na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach będących własnością Powiatu Kępińskiego.

1.4. Podejmowanie działań na rzecz upowszechniania wiedzy o źródłach pozyskiwania funduszy na rzecz prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków z terenu powiatu kępińskiego

1.5. Zamówienie znaków informujących o tym, iż zabytek podlega ochronie prawnej zgodnie ze wzorem ustalonym przez MKiDN w rozporządzeniu (Dz.U. z 2004 r. Nr 30 poz. 259) i umieszczenie ich na obiektach wpisanych do rejestru zabytków zlokalizowanych w powiecie kępińskim po uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków

1.6. Współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w sprawie nadawania i cofania ustanowienia społecznych opiekunów zabytków dla zabytków architektury i budownictwa z terenu powiatu kępińskiego

2. OPIEKA NAD ZABYTKAMI RUCHOMYMI

2.1. Dofinansowanie konserwacji obiektów ruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na terenie powiatu kępińskiego na zasadach określonych w uchwale Nr XXII/131/2016 Rady Powiatu Kępińskiego z dnia 26.09.2016r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu kępińskiego

3. OPIEKA NAD ZABYTKAMI ARCHEOLOGICZNYMI

3.1. Podejmowanie działań związanych z rozpoznawaniem dziedzictwa archeologicznego powiatu kępińskiego.

3.2. Gromadzenie wiedzy o regionie, odtwarzanie i upowszechnianie zanikających odrębności regionalnych.

3.3. Współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w sprawie nadawania i cofania ustanowienia społecznych opiekunów zabytków.

4. OPIEKA NAD DZIEDZICTWEM NIEMATERIALNYM

4.1. Podejmowanie działań związanych z rozpoznawaniem dziedzictwa niematerialnego powiatu kępińskiego

4.2. Gromadzenie wiedzy o regionie, odtwarzanie i upowszechnianie zanikających odrębności regionalnych

CEL II - OCHRONA ZABYTKÓW Z UWZGLĘDNIENIEM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO

1. Ochrona stanowisk archeologicznych, obiektów zabytkowych, panoram widokowych, założeń urbanistycznych, dominat krajobrazowych, cennych założeń zieleni, szlaków kulturowych poprzez działania administracyjne prowadzone przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Kępnie
2. Współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w sprawie wydawania przez Starostę Kępińskiego, na wniosek Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, decyzji o zabezpieczeniu obiektów zabytkowych zagrożonych zniszczeniem lub uszkodzeniem w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia lub – o ile usunięcie zagrożenia nie jest możliwe – wywłaszczenie tych obiektów na wniosek Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przez Starostę Kępińskiego na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, na terenie której położony jest ten obiekt.
3. Ścisła współpraca z samorządami gminnymi z terenu powiatu kępińskiego w sprawach związanych z podejmowaniem działań na rzecz ochrony zabytków.
4. Respektowanie opinii i decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w wydawanych przez Starostę Kępińskiego pozwoleń na budowę w celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych.
5. Wydawanie przez Starostę Kępińskiego pozwoleń na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

CEL III - PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZWIĘKSZAJĄCYCH ATRAKCYJNOŚĆ ZABYTKÓW

1. Podejmowanie własnych działań bądź wspieranie podejmowanych działań mających na celu zagospodarowanie i rewaloryzację miejsc atrakcyjnych turystycznie, m.in. szlaków kulturowych, ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, poszczególnych obiektów.

2. Współpraca z Samorządem Województwa oraz poszczególnymi gminami i powiatami ościennymi, a także związkami JST w zakresie oznakowania szlaków i tras turystycznych, historycznie udokumentowanych – uzupełnienie oznaczenia cennych obiektów na istniejących szlakach lub w ich sąsiedztwie.
3. Podejmowanie działań mających na celu pozyskanie środków zewnętrznych (w tym funduszy UE) na zagospodarowanie i rewaloryzację miejsc atrakcyjnych turystycznie, m.in. szlaków kulturowych, ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, poszczególnych obiektów.

CEL IV - PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO POWIATU KĘPIŃSKIEGO

1. Promowanie wiedzy o zabytkach archeologicznych na terenie powiatu kępińskiego
2. Wspieranie inicjatyw promujących turystyczne szlaki rowerowe i piesze zlokalizowane na terenie powiatu kępińskiego.
3. Promocja zabytków architektury i budownictwa wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków.
4. Wspieranie wydawnictw promujących dziedzictwo powiatu kępińskiego.
5. Wspieranie wydawania regionalnych publikacji
6. Współpraca z organami samorządowymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi (na podstawie rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi) działającymi w sektorach edukacji oraz kultury i sztuki w zakresie: edukacji dzieci i młodzieży, organizacji konkursów (literackich, historycznych, fotograficznych) poszerzających wiedzę uczniów na temat dziedzictwa kulturowego i jego ochrony, upowszechnianie kultury ze szczególnym nastawieniem na dzieci i młodzież, organizacji imprez mających znaczenie dla rozwoju kultury i integracji społeczności powiatu.
7. Współpraca z organami samorządowymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w sektorze kultury fizycznej i turystyki w zakresie: upowszechniania kultury fizycznej i turystyki, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, organizowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych o zasięgu powiatowym i ponad powiatowym.
8. Współpraca z sąsiednimi regionami w celu włączenia szlaków turystyczno-krajoznawczych, szczególnie tych o znaczeniu lokalnym, w krajowy oraz europejski system szlaków.
9. Współpraca z organizacjami ekologicznymi, realizującymi programy służące ochronie przyrody i edukacji ekologicznej w zakresie wymiany informacji oraz edukacji ekologicznej w zakresie m.in. ochrony środowiska i ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

CEL V - UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O DZIEDZICTWIE KULTUROWYM POWIATU KĘPIŃSKIEGO

1. Wspieranie konkursów dla dzieci i młodzieży dotyczących dziedzictwa powiatu kępińskiego

12. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w Programie opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020 będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- a) instrumentów prawnych, dzięki którym realizacja zadań przez Starostę Kępińskiego z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie w oparciu o przepisy:
  1. Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2016.778 z dnia 2016.06.04);
  2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (Dz.U.2016.290 z dnia 2016.03.08);
  3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2016.672 z dnia 2016.05.16);
  4. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (z Dz.U.2016.2134 z dnia 2016.12.23);
  5. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2016.2147 z dnia 2016.12.23);

6. Ustawa z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U.2012.406 z dnia 2012.04.16);
  7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U.2016.1817 z dnia 2016.11.08);
  8. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz.U.2012.987 z dnia 2012.09.03);
  9. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz.U.2012.642 z dnia 2012.06.11);
  10. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach Dz.U.2016.1506 z dnia 2016.09.19);
- b) instrumentów finansowych, dzięki którym realizacja zadań przez Starostę Kępińskiego z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
1. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Powiatu Kępińskiego
  2. korzystanie z programów uwzględniających finansowanie obiektów zabytkowych będących własnością Powiatu Kępińskiego z funduszy zewnętrznych w tym środków europejskich.
  3. udzielanie dotacji ze środków budżetu Powiatu Kępińskiego na prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich, prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków zlokalizowanych na obszarze Powiatu Kępińskiego zgodnie z uchwałą Nr XXII/131/2016 z dnia 26.09.2016r Rady Powiatu Kępińskiego w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu kępińskiego .
- c) instrumentów koordynacji, dzięki którym realizacja zadań przez Starostę Kępińskiego z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
1. realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego, programach rewitalizacyjnych itp.,
  2. współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
  3. współpracę z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, Delegatura w Kaliszu w odniesieniu do wszelkich działań podejmowanych przez Powiat Kępiński dotyczących zagadnień z zakresu szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego istniejącego na obszarze powiatu
- d) instrumentów społecznych, dzięki którym realizacja zadań przez Starostę Kępińskiego z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
1. działania edukacyjne promocyjne
  2. współdziałanie z organizacjami społecznymi
  3. działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
- e) instrumentów kontrolnych, dzięki którym realizacja zadań przez Starostę Kępińskiego z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
1. aktualizację gminnych ewidencji zabytków
  2. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

13. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Za wdrożenie zapisów Programu opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020 odpowiedzialny jest Zarząd Powiatu.

Każdy obszar problemowy ujęty w celach Programu powinien być przypisany odpowiedniej jednostce, wydziałowi starostwa, bądź innej instytucji wypełniającej zadania publiczne będące w kompetencjach powiatu w zakresie opieki nad zabytkami.

Analiza Programu będzie dokonywana każdorazowo po upływie 2 lat jego funkcjonowania, w oparciu o weryfikację mierników przypisanych każdemu z celów.

Realizacja celów – mierniki:

W ramach celu I:

Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków

1. Poziom (w %) wydatków budżetu powiatu na ochronę i opiekę nad zabytkami
2. Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów
3. Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
4. Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych

W ramach celu II:

Ochrona zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego

1. Poziom (w %) wydatków budżetu powiatu na ochronę i opiekę nad zabytkami
2. Liczba działań podjętych przez powiatowe organy nadzoru budowlanego w sprawach związanych z ochroną obiektów zabytkowych ujętych w gminnych ewidencjach zabytków
3. Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
4. Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych

W ramach celu III:

Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków

1. Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
2. Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych

W ramach celu IV:

Promocja dziedzictwa kulturowego powiatu kępińskiego

1. Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
2. Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe itp.)
3. Liczba i zasięg imprez kulturalnych i turystycznych służących promocji dziedzictwa kulturowego
4. Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach celu V:

Upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym powiatu kępińskiego

1. Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych
2. Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego
3. Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

Wzmiankowana analiza dokonywana będzie każdorazowo przez Starostę Kępińskiego po upływie 2 lat funkcjonowania Programu opieki nad zabytkami Powiatu Kępińskiego na lata 2017-2020 i zakończona zostanie raportem przedkładanym przez Starostę Kępińskiego Radzie Powiatu Kępińskiego. W miarę rozwoju systemu monitorowania przewiduje się weryfikację sposobu teŝe oceny